

7
325

A. ARONIETIS

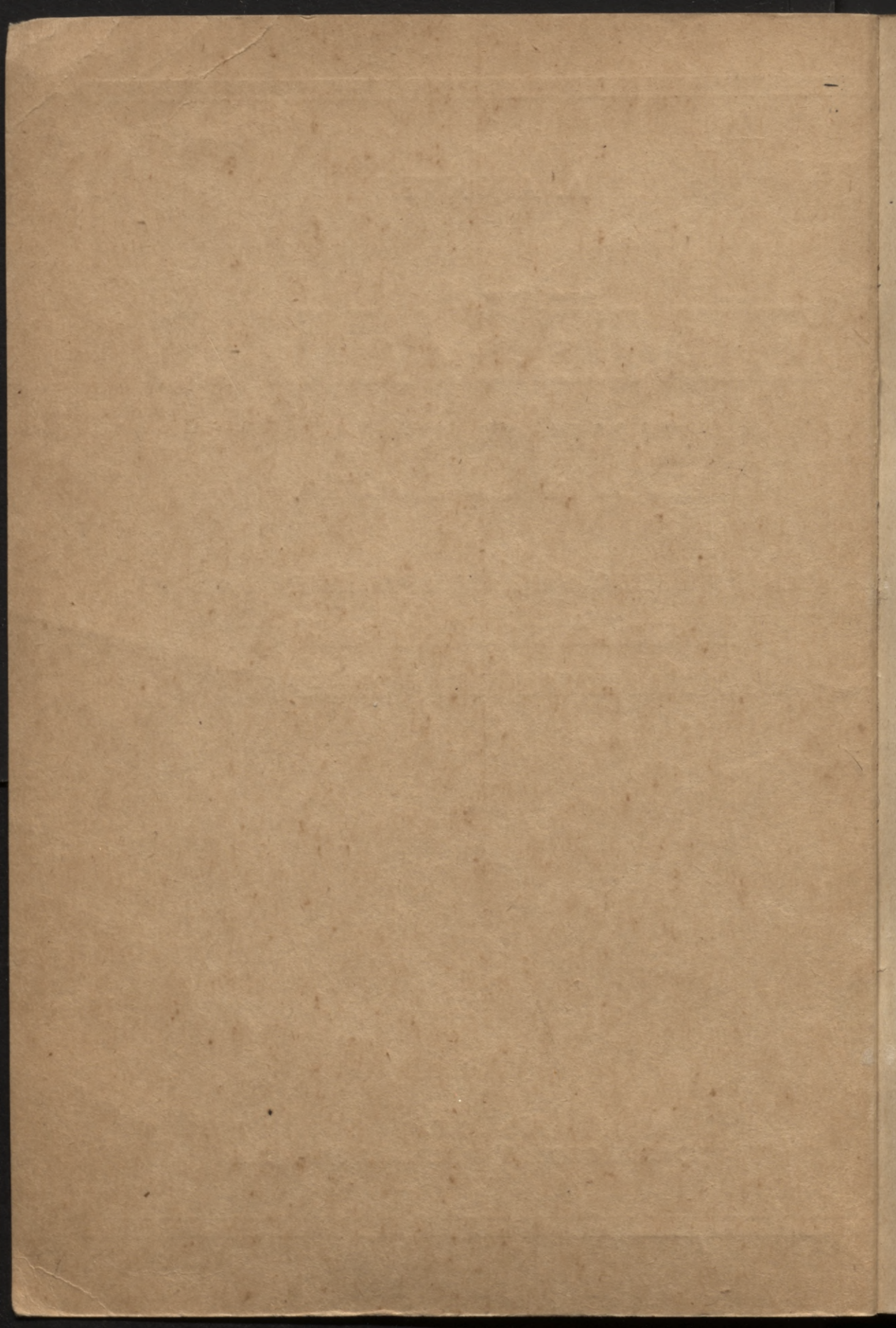
ZĪMĒŠANAS SKOLA

VIENKĀRŠĀKIE U. VIEGLĀKIE PAŅĒMIENI DAŽĀDU
PRIEKŠMETU ZĪMĒŠANĀ UN
ORNAMENTU KOMPONĒŠANĀ

II.

RĪGĀ, 1927.
IZDEVIS A. OZOLIŅŠ, BLAUMAŅA IELĀ 42/44

42,2371

t $\frac{7}{325}$

A. Aronietis

Zīmēšanas skola

Vienkāršākie un vieglākie paņēmieni dažādu
priekšmetu zīmēšanā un
ornamentu komponēšanā

II.

Rīgā, 1927.

Izdevis A. Ozoliņš, Blaumaņa ielā 42/44

0309046682

Latv. PSR Valsts bibliotēka
INV 55-28.135 Parb. 64

32 lpp. 21m.

Priekšvārds.

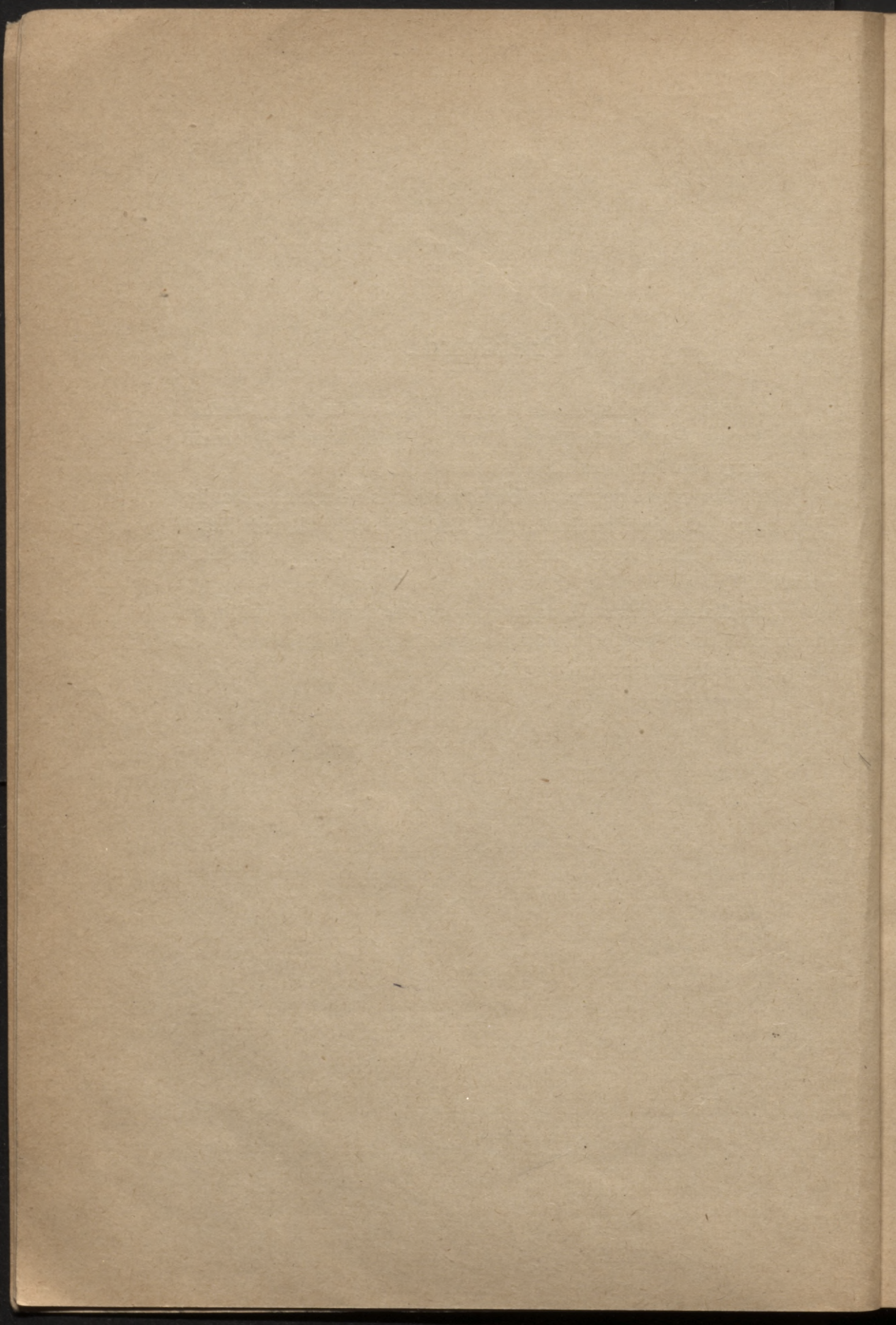
„Zīmēšanas skolas“ II. daļā apskatīta dažādu stādu, darba rīku un satiksmes līdzekļu zīmēšana. Sevišķa vērība piegriezta ornamentu kompozīcijai un latvju rakstu elementiem.

Līdz šim mums nebija nevienas populāras rokas grāmatas iesācējiem ornamentu komponēšanā, tādēļ šinī izdevumā sakopoju lielu daudzumu vienkāršu sagrupējumu paraugu ar attiecīgiem paskaidrojumiem.

„Zīmēšanas skolas“ II. daļā ievietots liels daudzums visādu priekšmetu zīmējumu, kuŗi atrisināti no vienkāršas pamatformas, un tādēļ iesācējiem viegli saprotāmi un pieietami.

A. A.

Metodiskie aizrādījumi.

Prieks uz zīmēšanu bērņā pamostas ļoti agri. Rotaļādamies tas zīmē visu, ko ir redzējis un kas iespiedies viņa atmiņā. Izteiksmes līdzekļi sākumā ļoti primitīvi un naīvi. Vienkāršiem, nepareiziem ovaliem un švītriņām tas apzīmē cilvēkus, dzīvniekus, rotaļu lietas u. t. t. Bērnu zīmējumos, tāpat kā viņu rotaļās, priekšmeti dzīvo un darbojas kopā ar pašu zīmētāju. Dzīvnieki tiek apģērbti cilvēka drānās, augļiem, sēnēm, saknājiem piezīmē cilvēka rokas, kājas un ģīmi, lai visi var runāt, staigāt, skriet, smiet un diet. Bērni labprāt ilustrē pasaciņas, kur rotaļu priekšmeti un dzīvnieki darbojas un sarunājas kā cilvēki. Bērnu interesē galvenā kārtā bildes saturs, jautrība un kustības; zīmējuma pareizība un izpildīšanas veids nekrīt svarā. Primitīvie bērnu zīmējumi tam vismiļāki. Tādēļ zīmējamās vielas izvēlē un tās izpildīšanā pēc iespējas jāpiemērojas bērna tieksmēm un viņa spējām. Grūti uzdevumi atbaida viņu no darba. Bērna zīmējumam jābūt bērnišķīgam un vienkāršam, tādām pašām, kā viņa vārdu valoda; no bērna nevar prasīt formu un līniju pareizības, bet brīvas domu un pārdzīvojumu izteiksmes. Bērnu dārzos, pirmskolās un pa daļai arī pamatskolas pirmās divās klasēs bērni vēl nav spējīgi koncentrēt uzmanību uz vienu priekšmetu, novērot un izcelt savos zīmējumos šā priekšmeta individuālās pazīmes, bet uztver tikai vispārējās (sugas) pazīmes. Tāpēc šinī laikmetā vēl nevar sākt priekšmetu zīmēšanu no dabas, bet jāturpina zīmēšana pēc atmiņas: pasaciņu, dziesmiņu, bērnu piedzīvojumu un novērojumu ilustrēšana. Daudz materiala ilustrēšanai var smelties no dažādiem gadījumiem skolas un mājas dzīvē (skolēnu izriņķojumi, svētku dienas, ekskursijas, dzimum- un vārda dienas u. t. t.). Zīmējot pēc atmiņas, nav iespējams un nav vajadzīgs atminēt un attēlot priekšmetu pazīmes visos sīkumos, bet gluži otrādi: sīkumi jāatmet un jāgriež bērna uzmanība uz pašu galveno—uz priekšmeta pamatformu. Vispirms jāmeklē un jāpēta, kādai no pamatformām (ovalam, riņķim, četrstūrim, trīsstūrim) līdzinās priekšmeta vispārējs iespaids. Kad pamatforma pareizi izprasta un uztverta, tad tālāka zīmējuma atrisināšana un izveidošana nebūs grūta. Piem.: ja bērns novērojis un zina, ka putnu ķermeņa vispārējā forma ovalveidīga, un tikai galvas, kakla, kāju un astes dažādības atšķir vienu putnu sugu no otras, tad viņam nebūs grūti to arī grafiski izteikt (attēlot).

Bērns zīmē priekšmetus tādus, kādi tie iespiedušies viņa atmiņā un bieži vien izlaiž to priekšmeta daļu, kuŗa tieši nav vajadzīga, jeb nav uzglabājusies viņa atmiņā, tādēļ bērnu zīmējumos nereti sastopam māju bez durvīm, vai logiem, dzīvniekus uz divām vai trim kājām. Par iemeslu paviršiem un nepareiziem zīmējumiem ir bijis nepareizs zīmēja-

mās vielas priekšstats. Tādos gadījumos bērnam jādod iespēja pamatīgāki apskatīt un novērot zīmējamo priekšmetu, lai pats varētu atrast un izlabot savas kļūdas. Lielākā daļa priekšstatu, kurus bērns manto no apkārtējiem iespaidiem, ir neskaidri, nenoteikti. Šie neskaidrie un nepareizie priekšstati jānoskaidro, jārada bērna fantāzijā pareiza bilde, tad arī zīmējums būs pareizs: ko grib zīmēt, to vajag iekšīgi skaidri redzēt. Tādēļ pirms zīmēšanas dzīvās sarunās bērna uzmanība jāievada zīmējamās vielas pasaulē un pēc vajadzības jāizmanto visi pieietamie līdzekļi (attiecīgu stāstiņu, pasaciņu un dziesmiņu lasīšana, bērnu novērojumu un paša audzinātāja tēlojumu iztirzāšana u. t. l.), lai ciešāki saistītu bērna uzmanību pie zīmējamās vielas, sajūsminātu viņu uz darbu un radītu bērna fantāzijā skaidrus un dzīvus priekšstatus. Lielu interesi var modināt bērnos un labāk noskaidrot arī zīmējamo vielu, parādot pašu priekšmetu jeb viņa bildi (ieteicams krāt raksturīgākos bērnu zīmējumus, kurus vēlāk var izlietot kā paraugus). Bērniem vislabāk saprotami topošie zīmējumi, kad skolotājs, jeb kāds no skolēniem zīmē uz klases tāfeles, un citi seko, kā no pamatformas pakāpeniski tiek atrisināts priekšmeta zīmējums. Zīmēšana uz klases tāfeles (vislabāk krāsu krītiņiem) sevišķi vajadzīga tad, ja runa iet par tādiem priekšmetiem, kurus bērni nav redzējuši un arī nevar parādīt. Bez vajadzības nav jāzīmē bērniem priekšā, lai tie nepieradinātos pie nozīmēšanas.

Temati zīmēšanai jāņem pēc iespējas no tuvākās bērnu dzīves, no nesen redzētā, lasītā un pārdzīvotā, un jāsāk no vieglākās formas, no ovalveidīgu priekšmetu zīmēšanas. Tādēļ, sākumā sarunas jāvada tādā garā, lai bērnu uzmanību vērstu un saistītu pie tādu bilžu zīmēšanas, kur galveno vietu ieņem ovalie priekšmeti. Rudenī bērnu uzmanība vērsta uz augļu un sakņu dārzeņiem. Augļus redz dārzeņos, tirgū, veikalu logos, mājā uz galda un arī skolas somiņā. Tad gluži dabiski zīmēšanu var sākt no šiem priekšmetiem. Augļus var zīmēt pa vienam, grupās pa divi, trīs un saliktus rindās. Piem.: kad bērni sarunās ieinteresēti un sajūsmināti par skaistajām plūmēm, ir apskatījuši viņu formu, tie zīmē lielu (vienu jeb divas uz visas lapas puses) plūmi un izkrāso krāsu zīmuļiem vai krītiņiem. Lai darbam piedotu vairāk dzīvības un jau trības, var piezīmēt mazu rūķīti, kuŗš nes jeb veļ šo milzu plūmi, jeb gatavojas pamieļoties no tās. Pēc tam zīmē plūmes rindās, ar kātiņiem uz augšu, uz leju, uz sāniem, bez kātiņiem vienu horizontalā, otru vertikālā stāvoklī, sastāda dažādus grupējumus, rozetes un bordes (skat. tab. 1. 2.). Plūmei var piezīmēt cilvēka ģīmi, rokas un kājas, un te nu bērnu fantāzijai atveras plašs darba lauks, iztēlojot plūmju dzīvi.

Tāpat kā plūmes, zīmē arī citas ogas un augļus, vienkāršas koka lapas, puķu ziedus, ozola zīles, čiekurus, sēnes, saknājus un citus ovalus un apaļus priekšmetus (rotaļu stīpu, riteni, sauli, mēnesi, saktas, pulksteņus, spogulīšus, brilles u. t. l.). Minētos priekšmetus zīmē tad, kad bērni par tiem tieši ieinteresēti. Saulīti zīmē saulainā dienā, lietus sargu — lietainā. Kad bērni priecādamies lasa krītošās, dažādās krāsās vizuļojošās rudens lapas, ozola zīles un kastaņus, tad vislabākais laiks viņu zīmēšanai un izkrāsošanai. Daudz materiala sarunām, rakstu darbiem un zīmēšanai dod bērnu tiešie piedzīvojumi un novēro-

jumi skolā, mājā, mežā, dārzā u. t. l. Piem.: bērni stāsta un pēc tam zīmē, kā mēs sēņojām, ogojām, riekstojām, augļus novācām un rotaļājāties; kā dārznieks, uzkāpis gaŗo trepju galā, nolasa gatavos augļus, liek kastēs, pakā vezumā, ved uz tirgu pārdot u. t. t. Audzinātājs var atrast daudz un dažādu tematu arī viena un tā paša priekšmeta zīmēšanai, ja tas būtu vajadzīgs, kamēr bērni pilnīgi ievingrinājušies šīs formas zīmēšanā.

Runājot par dārza augļiem, bērnu uzmanība tiek saistīta arī pie dārza kokiem, kuŗi dod mums skaistos augļus. Bērns zina, ka kokam ir stumbrs, zari, lapas un augļi, tādēļ viņš arī zīmē stabiņu ar iesprauštiem uz visām pusēm zariem, pie kuŗiem piekārtas lapas un augļi (skat. tab. 8.). No šāda zīmēšanas veida bērni jāatradina, aizrādot, ka kokam ir tik daudz lapu un zaru, tos visus nav iespējams uzzīmēt. Vieglāk zīmēt koku tādu, kādu mēs viņu redzam no attāļuma, kad atsevišķās lapas un zari saplūst vienā kopējā koka kronī, kuŗa formu var viegli novērot un uzzīmēt. Dažus kokus jau no tāļienes pēc kroņa formas vien var pazīt: kuplā liepa stāv kā siena guba uz vienas kājas; balto bērzu ar brūniem plankumiem mizā un gaŗiem, bārkstainiem zariņiem viegli var pazīt citu koku starpā; resnais ozols kā milzis plaši izplētis savus resnos stipros zarus; platā ābele izstiepusi zarus uz visām pusēm un smagie āboli dažus no viņiem novilkuši līdz pat zemei; vecais vītols salīcis kā vecītis ar lielu zaļu cepuri galvā; staltā egle, taisniem gaŗiem zariem, kuŗus skuju bārkstis novilkušas uz leju; priedei skuju pušķi zaru galos u. t. t. Bieži vien pietiek ar tamlīdzīgiem īsiem raksturojumiem, lai bērna atmiņā rastos zināmā koka bilde (saprotais, ja bērns to ir redzējis dabā). Šīs raksturīgās koka pazīmes vispirms jāizceļ zīmējumā un tikai tad var domāt par tāļāku zīmējuma izveidošanu.

Zīmējumu tabelēs parādīti dažādi paņēmiēni koku zīmēšanā, kādus bērni visbiežāki lieto.

Bērnus ļoti interesē pieaugušo nodarbošanās. Pilsētas bērni rotaļās attēlo pilsētnieku, lauku bērni — laucinieku darbus; bet skolā bērni jāiepazīstina kā ar laucinieku, tā ar pilsētnieku darbiem un darbarīkiem. Rudenī bērni stāsta savus vasaras piedzīvojumus un novērojumus no lauku dzīves. Cik daudz jauku atmiņu no pirmās ganu dienas, ogošanas, riekstošanas, sēņošanas, no siena laika, kad upes līčos pļauj, kaltē un grābj sienu. Ja sienu kaltējot parādās lietūs mākoņi, tad visi mazi un lieli ķeŗ ko var, citi nes klēpjos sienu uz šķūni, citi krauj to gubās. Kamēr lietūs klāt, viss siens novākts. Cik patīkama atpūta pēc pabeigta darba, un cik labi laukā gaŗšo pusdiēna!

Ne mazāk jauku atmiņu arī no citiem lauku darbiem, kad bērni var iet un strādāt svaigā gaisā kopā ar pieaugušiem. Siēna šķūnis, kaučzes, gubas, rudzu un linu statiņi, labības gubas un ķirpas līdz ar attiecīgiem darbiem un darbarīkiem dod bagātīgu materialu zīmēšanai.

Ar dažādiem amatiem bērni vislabāk iepazīstas attiecīgās darbniecās; kur tas nav iespējams, tur jāizlīdzas ar zīmējumu.

Ar lielu interēsi bērni seko katrai kustībai: vilciēns, tramvajs, auto, vaŗonis un kuģi saista bērna uzmanību un ierosina to uz zīmēšanu.

No visiem šiem aizrādījumiem redzams, ka bērna mājas un skolas dzīvē ir tik daudz interesantu piedzīvojumu un novērojumu, ka arvien var atrast noderīgu un piemērotu materialu zīmēšanas tematiem.

Izrotājumi (ornamenti).

Ar izrotājumiem, ar viņu sastādīšanu, pielietošanu un nozīmi bērnu visvieglāk var iepazīstināt parādot priekšmetus ar un bez izrotājumiem (piem.: vāzītes, kastītes, rotaļu lietas u. c.). Izrotātie un izkrāsotie priekšmeti, bez šaubām, bērniem patīk vislabāk, tādēļ ar lielāko uzmanību un interesi tie nododas izrotājumu apskatīšanai un pētīšanai — kā tie sastādīti, kā izkrāsoti u. t. t.

Analizējot dažādus ornamentus, bērni novēro, ka tie ir salikti no mazākiem gabaliņiem jeb elementiem. Šie elementi (motivi) vienāda lieluma (vienā un tai pašā ornamentā), vienādi pēc formas un atkārtotās vienādā stāvoklī un vienādos attālumos. Tādu atkārtotāšanu sauc par ritmisku, jeb vienkārši — ritmu. Tuvāk apskatot atsevišķus elementus, atrod, ka viņi atrisināti no lapiņas, odziņas, ziediņa, taurenīša vai cita kāda vienkārša priekšmeta formas. (Apskatīšanai jāņem ornamentu ar vienkāršiem, bērniem pazīstamiem un saprotamiem motīviem.)

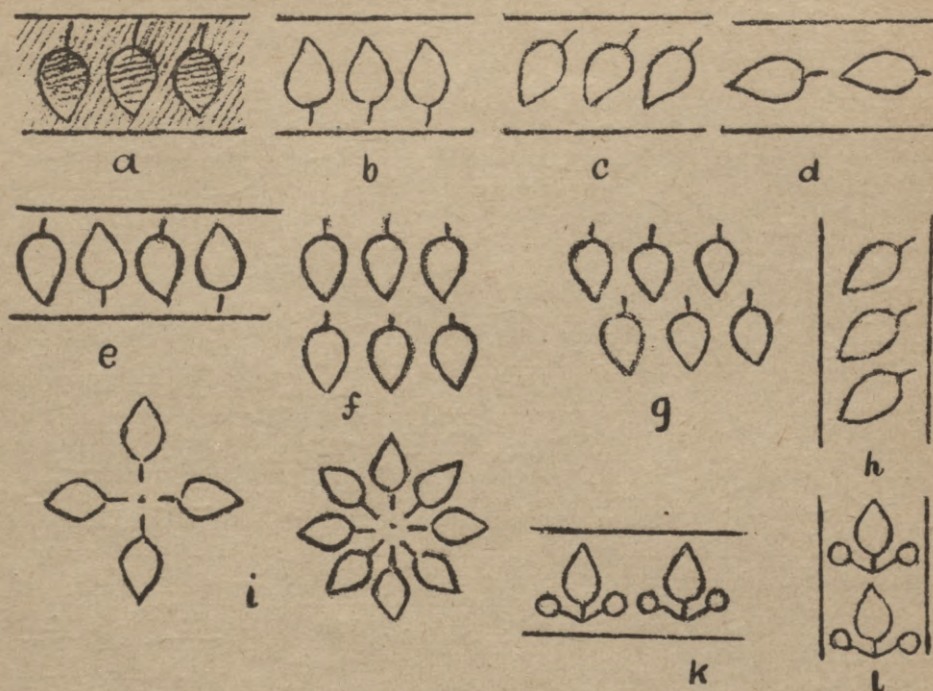
Dažos elementos vēl skaidri manāmas minēto priekšmetu formas; citi ir vairāk vai mazāk izveidoti (stilizēti). Pēc pamatīgas iepazīšanās ar dažādiem ornamentiem, bērni nāk pie slēdziena, ka izrotājumu sastādīšanai (komponēšanai) vispirms vajadzīgs elements (motīvs), kurš jāatkārto ritmiskā kārtā un visā ornamenta uzbūvē jāietur līdzsvars (simetrija). Simetrija un ritms ir ornamenta pamats.

Apskatījuši un iepazīnušies ar ornamentu komponēšanas pamatlikumiem, bērni sāk arī paši izdomāt un sastādīt savus izrotājumus. Ievadam var ņemt šādus vingrinājumus: audzinātājs piesprauž vai nu tieši pie klases tāfeles, jeb pie kartona gabala trīs līdz piecas vienādas lapas rindā, vienādā stāvoklī (piem. cerines lapas); bērni tās nozīmē savās burtnīcās, tad piespraustās lapas pagriež citādā stāvoklī un atkal nozīmē; tā var piedot lapām daždažādus stāvokļus: ar kātiņiem uz augšu, uz leju, uz sāniem, slīpā stāvoklī u. t. t. (zīm. 1. a, b, c, d). Lapiņu rindām gar augšmalu un apakšmalu var novilkēt striņas, lapiņas var izkrāsot vienā krāsā, pamatu (starpas starp lapiņām un striņām) citā krāsā. Salīdzinot šos zīmējumus ar apskatītiem ornamentiem, bērni atrod lielu līdzību un nāk pie pārliecības, ka viņi paši arī var sastādīt izrotājumus. Pēc tam, vai nu šo pašu cerines lapu, jeb citu vienkāršu lapu bērni grupē pēc patikšanas. Te nu sākas īsta sacīkste rotājošā mākslā, katrs cenšas sastādīt un izkrāsot visskaistāko joslu (bordi).

Vienkāršākais ornamentu komponēšanas veids ir elementu atkārtotāšana uz priekšu rindā (zīm. 1. a, b, c, d.); elementu stāvoklis var arī mainīties: viena lapiņa ar kātiņu uz augšu, otra uz leju (zīm. 1. e). Vienkāršas rindas saliekot vienu apakš otras, noklājam laukumus (zīm. 1. f, g). Elementus var atkārtot arī virzienos uz augšu un leju (zīm. 1. h). Elementu atkārtojot no centra uz visām pusēm, dabūjam

rozi (rozeti) un zvaigzni (zīm. 1. i). Un pēdīgi ornamentus var sastādīt no saliktiem elementiem (zīm. 1. k, l).

Zīm. 1.

Izrotājumu sastādīšanai sākumā jāņem tādi motīvi, kuŗi bērniem jau pazīstami. Lapiņu, odziņu, ziediņu un citu vienkāršu priekšmetu formas, ko bērni zīmējuši no dabas vai pēc atmiņas — ieteicamākais materials šim nolūkam. Bērniem jāaizrāda, cik daba bagāta ar ornamentu motīviem, jāmacās tikai viņus atrast un izmantot.

Izrotājumu sastādīšanu no dabiskām formām, vienkārši grupējot tās rindās, var sākt pat pirmskolās un bērnu dārzos, jo tieksme pēc ritmiskas atkārtošanas novērojama pie bērniem ļoti agri. Kad vienādos priekšmetus (klucīšus, akmentiņus, čiekurus u. c.) rotaļādamies bērns sāk grupēt vienādās rindās, tad jau pamostas viņā ritma un simetrijas sajūta.

No III. un IV. pam. sk. kl. bērni jāradina izveidot (stilizēt) dabiskās formas. Koku lapas izskatās simetriskas, bet saliekot abas lapas puses kopā, nevaram atrast nevienas pilnīgi simetriskas lapas. Zīmētājam pašam jārada ideāla lapa, kuŗai abas puses būtu pilnīgi vienādas. Lai to sasniegtu, jāatmet visi sikumi un gadījuma savādības, jāņem tikai tās īpašības, kuŗas piemīt visām vienas sugas lapām. Tādu vienkāršu šematisku lapas zīmējumu tad var lietot kā ornamenta elementu jeb motīvu (zīm. 2. a, b, c). Pašu formu arī var izveidot vai nu pēc

zīmētāja brīvas fantazijas, jeb piemērojoties zināma stila prasībām. Dabisko formu vienkāršošana un izveidošana var iet tik tālu, ka dažreiz pat grūti pazīt, no kādas pamatformas motīvs atrisināts (zīm. 2. a, b, c, d, e, f, g, h).

Zīm. 2.

Kad bērni pieraduši pie vienkārša (viena motīva) ornamenta sastādīšanas, tad var pāriet uz saliktu motīvu grupēšanu vienā ornamentā (zīm. 1. k, l). Te jau bērniem jāveic lielāks uzdevums; nepietiek ar viena motīva mehānisku atkārtošānu, bet jārada elementu grupa, kuŗa dotu patīkamu iespaidu. Motīvu izdomāšanā, jeb sacerēšanā zīmētājam liela rīcības brīvība, viņš var izveidot dabiskās formas pēc savas fantazijas, viņš var sagrupēt vienā motīvā formas no dažādiem priekšmetiem, var piedomāt savas fantastiskās formas u. t. t.). Tikai jācenšas, lai grupējums (salikts motīvs) kā formu, tā krāsu kombinācijas ziņā atstātu patīkamu iespaidu. Šādu saliktu motīvu atkārtoto ornamentā tāpat kā vienkāršu (zīm. 1. k, l).

Sākumā bērni atkārtoti motīvus pēc acu mēra, vēlāk (no IV. un V. pam. sk. kl.) tie sāk iedalīt papīru rūtīnās, lieto horizontālās, vertikālās un diagonālās līnijas. Pēdējās pamatskolas klasēs sarežģītākos moti-

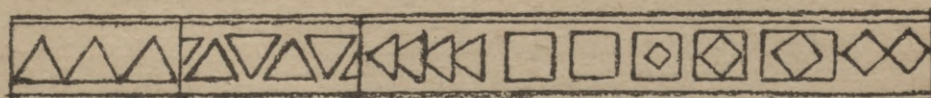
vus var atkārtot nokopējot tos ar vasku papīra palīdzību. Bez tam var parādīt, ka uz kartona uzzīmētam ornamentam, izgriežot motivu, dabūjam trafaretu, ko daiļkrāsotāji lieto bordru zīmēšanai uz sienām.

Pēc motīviem ornamentī sadalās šādās grupās:

a) ģeometriskais ornaments, sastādīts no ģeometriskām figurām (trīsstūra, kvadrata, riņķa, daudzstūra; zīm. 3. a, b);

b) stādu ornaments — no stādu motīviem (dažādas lapas, ziedi, ogas, augļi, sēnes u. t. t.; zīm. 3. c);

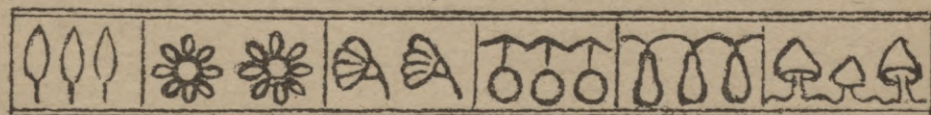
c) figuru, jeb dzīvnieku ornaments, salikts no tauriņu, mušeļu, putnu, zivju, dzīvnieku un cilvēka formām (zīm. 3. d).

α

b

c

d

Zīm. 3.

Visgrūtākais ornamentu komponēšanā un pielietošanā ne tikai bērniem, bet arī pieaugušiem, ir proporcija. Sastādīt skaistas, harmoniskas attiecības ornamentu elementos un viņu sagrupējumos, un visizdevīgāki uzvietot ornamentu uz izrotājamā priekšmeta — tas ir dekoratora grūtākais uzdevums. Izrotātājam jāraugās, lai kopiespaids būtu viskrāšņākais un vispatīkamākais, lai nebūtu nekā lieka un arī nekā nevarētu pielikt. Izrotājamo lietu nedrīkst pārvērst par ornamentu kaudzi, bet jāgādā par to, lai izrotājums būtu lietas nepieciešams piederums, kuŗu atmetot, pēdējā zaudētu savu daiļumu. Nepatīkamu iespaidu atstāj tādas lietas, kuŗas tā apkrautas ar ornamentiem, ka skatītājam gribētos tās atsvabināt no smagās nastas. Ne ornamentu daudzumā, nedz viņu raibumā meklējams īstais daiļums, bet ornamenta pieskaņošanās priekšmeta lielumam, formai, krāsai u. t. t. Mazs, nepiemērots ornaments uz liela priekšmeta izskatās niecīgs, mazvērtīgs; pārāk liels izrotājums uz maza priekšmeta — smags un nospiedošs. Te nevar uzstādīt nekādu normu un formulu, pēc kuŗām būtu jārikojas iz-

rotātājam. Galvenais vadītājs un ceļa rādītājs ir cilvēka estētiskās jūtas. Ar ko mežoņu tautas rotājas un ko tās tur par skaistu, to kulturtautas sauc par mežonīgu un riebīgu. Ko viens slavē un cildina, to otrs nicina un nievā; katrs spriež pēc savas estētiskās izjūtas. Tādēļ skolā par visām lietām jācenšas izdaiļot bērna estētiskās jūtas. Jāgriež bērna uzmanība uz dabas krāšņumiem, jāmaca tur smelties īstās daļuma izjūtas. Ekskursijās jāizmanto katrs gadījums, kur bērnus var sajūsmināt par dabas jaukumiem. Vislabākais paraugs ir daba, no kuras mācījušies un mācās visi mākslinieki. Dabā nekā nav uzkrītoši kliezdoša, nesakarīga. Visspilgtākajā ziedu laikā lauks un pļava nekad nav par daudz raibi. Ziedošie koki nekad nejūtas nospiesti zem smagās ziedu segas, kā dažreiz spilvens skatu logā smok zem izrotājumu pārpilnības. Dabas krāšņumos visur mēs redzam un jūtam noskaņotu simfoniju, tādēļ bērniem jāmacās saprast mīlot un izjust šo īsto daļumu.

Arī labu mākslas darbu (un viņa reprodukciju) apskate izstādē un muzejos veicina mākslas izpratni un estētisko jūtu izkopšanu.

Latvju raksti (ornamenti).

Sākot no vissirmās senatnes, visas tautas visos laikos ir nodarbojušās ar savu lietu, darba un medības rīku izrotāšanu. Saskaņā ar apkārtni, dabas apstākļiem un citiem ārējiem iespaidiem ir izveidojusies cilvēku dzīves iekārta, ierašas, valoda un arī māksla. Katra laikmeta un katras tautas mākslai ir kaut kas raksturīgs, ko zināmā tauta iemīlojusi un izkopusi. Šās īpatnības un savādības, kas atšķir vienas tautas mākslu no otras, sauc par *s t i l u*. Vecās tautas: ēģiptieši, grieķi, asīrieši, tāpat arī vidus laiku un renesansa laikmeta tautas izstrādājušas noteiktas normas savā mākslā un atstājušas tā saucamos vēsturiskos stīlus. Arī senie latvieši kā dzejā, tā arī rotājošā mākslā ir atstājuši mums bagātus krājumus: latvju daiņas (tautas dziesmas) un latvju rakstus (ornamentus). Pēdējie ar saviem īpatnējiem elementiem un sagrupēšanas veidiem krasi atšķiras no citu tautu ornamentiem. Latvju rakstu elementos jāievēro divas puses: viņu iekšējais saturs un ārējais grafiskais apzīmēšanas veids. Pēc iekšējā satura tie saistīti ar seno latviešu mitoloģisko pasaules uzskatu: uguns zīme (uguns krusts) aizsargāja tos no pārkoņa un uguns briesmām, lietuvēnu krusts — no ļauniem gariem un raganām. Ārējo apzīmēšanas veidu latvieši pa daļai ir patapinājuši no senām vecākām tautām (uguns krustu no indiešiem); pa daļai atvasinājuši no vairāk pazīstamu priekšmetu formām; tādi ir: skujiņa, saulīte, jumtiņš, salktis u. c.; un pa daļai izdomājuši savdabīgas fantastiskas formas. Latvju rakstos, tāpat kā visos ornamentos, kompozīcijas pamatā likti ritms un simetrija. Elementu sagrupēšanas veids — rindās un zvaigznēs. Bet latvju rakstā ir arī tādas savādības, kādas reti vai nemaz nav sastopamas citu tautu ornamentos. Jostu un prievīšu rakstos bieži vien elementi tā sagrupēti, ka starpas dod patstāvīga elementa iespaidu (tab. 22.). Dažreiz mainās vienā rakstā divi jeb vairāki elementi. Visaugstāko komponēšanas veidu ir sasnieguši

tādu jostu darinātāji, kur elementi neatkārtojas, bet vienmēr nāk jauni viens pēc otra, un tā savienoti un noskaņoti savā starpā, ka nerada raibumu, bet pilnīgi sakarīgu kopiespaidu. Gadās līdz 50 dažādu rakstu vienā jostā. Tādas attapības un izveicības ornamentu komponēšanā mēs neatrodam ne pie vienas citas tautas. Latvieši var lepoties ar savas nacijas rakstu bagātībām, tik jāmācās tās pielietot savas dzīves izrotāšanai un izdaiļošanai. Vienkāršākais pielietošanas veids ir tieša veco rakstu kopēšana un pieskaņota uzvietošana uz rotājamā priekšmeta. Galvenie rakstu elementi: krustiņš, uguns krusts, jumtiņš, skujiņa, zalktis, zvaigznīte u. c., viegli uzzīmējami kvadrātā, rombā un trīsstūrī, tādēļ viegli sagrupējami ornamentā (tab. 22.). Bet ne visām modernajām lietām pietāv vecie, tieši nokopētie raksti un mūžīgi tak nevarēs kopēt vienu un to pašu, tādēļ skolā jāradina bērni arī pie latvju rakstu tālākas izveidošanas. Ornamentu tabelēs (24., 25., 26., 27.) atrisināti skujiņas izveidojumi. Lielākā daļa no tiem ir ņemti no bērnu zīmējumiem. Kad bērniem parāda un paskaidro, kā var izveidot un atrisināt dažādus motīvus, tad viņi ar lielu interesi un prieku pieķeras stilizēšanas un komponēšanas darbam, un daži parāda apbrīnojamu apķērību un veiksmi. Savācot raksturīgākos darbus, var sakrāt skolā dažus spēkiem lielus krājumus izrotājumu rokdarbiem un citām vajadzībām, lai nebūtu jādzenas pēc svešu tautu izrotājumiem.

Krāsu salikumus senie latvieši mācījušies no saules spektra — vaļavīksnes. Izrotājumos ļoti bieži sakopoti divu krāsu salikumi tādā pašā kārtībā kā vaļavīksnē: sarkans-dzeltēns, dzeltēns-zaļš, zaļš-zils; un arī otrādi, tiek liktas blakus pretējās, jeb kontrastējošās krāsas: sarkanā-zaļā, dzeltēnā-zilā un visbiežāki mainās sarkanā ar balto. Zilā, kā pēdējā spektra krāsa, ļoti reti sastopama, bet savienojums zilā-sarkanā (abas malējās spektra krāsas) nemaz netiek lietots. Vēlākos audumos arvien vairāk sāk parādīties jauktās krāsas: oranžā, vijolētā, brūnā u. c.

Radnieciskie siltie toņi (sarkanais, oranžais, dzeltēnais u. c.) salikti blakus, viens otru novājina, un tie izskatās bālāki. Tāpat arī radnieciskie aukstie toņi (zilais, zaļais, vijolētais u. c.) salikti blakus izskatās bālāki kā katrs par sevi.

Pretējie jeb kontrastējošie toņi: sarkanais-zaļais, dzeltēnais-zilais u. c. sagrupēti blakus viens otru pastiprina, un tie izskatās daudz spilgtāki, nekā katrs atsevišķi. Šādas krāsu attiecības ir novērojuši arī senie latvieši un izlietojuši abus minētos krāsu sagrupēšanas veidus pēc vajadzības, lai piedotu izrotājumam vai nu spilgtāku, vai mierīgāku noskaņojumu.

Tabeļu paskaidrojumi.

Tabeles nav domātas nozīmēšanai. Maz labuma būtu, ja dotu nozīmēt vienu tabeli pēc otras. Tas pieradinātu bērnus pie mehāniskas kopēšanas un nomāktu viņu garīgās spējas. Ekonomijas dēļ paraugzīmējumi uz tabelēm ņemti ļoti mazi, bet bērni jāradina pie lieliem zīmējumiem, Uz zīmēšanas burtnicas lapas puses zīmē vienu, jeb divus

lielus zīmējumus. Mazi priekšmeti (ogas, rieksti, kukaiņi u. c.) jāzīmē daudz lielāki par viņu dabisko lielumu. Uz tabelēm materials sakopots pēc priekšmetu sakarības, tādēļ zīmētājs viegli var atrast vajadzīgo paraugu. Grūtāko priekšmetu zīmējumos parādīta pakāpeniska zīmējuma atrisināšana no vienkāršas pamatformas līdz dabiskam izskatam.

1. un 2. tabele.

Bērniem vieglāk padodas ovalās formas, tādēļ rudenī var sākt zīmēšanu no pirmā un otrā tabelēs apzīmēto priekšmetu izmantošanas. Stājoties pie plūmes zīmēšanas, ieteicams parādīt arī pašu priekšmetu. Bērni novēro plūmes formu, salīdzina gaļumu ar platumu (resnumu) un noskaidro, ka plūmes zīmējumam jāņem iegarens riņķis (ovals). Lai vieglāk un pareizāki varētu atrast šo formu, tad jāatzīmē zīmējuma gaļums un samērā ar to viņa platums un tad šos apmēros jāzīmē plūmes forma. Ar viena zīmējuma izpildīšanu vien bērni neiemācīsies zīmēt ovalo formu. Tādēļ jādod vairāk dažādu uzdevumu (plūmes zīmē rindās, grupē zvaigznēs u. t. t.). Pēc tam pāriet uz citu ogu, ozola zīļu, citrona un riekstu zīmēšanu. Tematus var dot vai nu visai klasei vienādus, jeb dažādus, sadalot bērnus grupās. Šad, tad jāatļauj bērniem brīva tēmatu izvēle. No ovala dabiska pāreja uz riņķa zīmēšanu. Šim nolūkam noderīga viela: rotaļu stīpa, gumijballe, ķiršu ogas, jānogas, āboli u. t. t. Visiem šiem priekšmetiem riņķa veidīga apmale, tikai ābola apmale ar saviem īpatnējiem iedobumiem un šķirnes savādībām vairāk vai mazāk attālinas no gumijballes apmales. Rudenī augļus var zīmēt visās klasēs gan ar zīmuli, gan krāsām, pa vienam un grupās, veselus un sagrieztus daļās.

3. tabele.

Tāpat kā augļi, arī dārza saknes bērniem mīlas, un rudenī tās visur redzamas, tādēļ viegli ievadīt sarunas un ieinteresēt uz zīmēšanu. Dārza saknēm nav tik noteiktas formas kā ogām, tomēr daudzas no viņām līdzinās vai nu olveidīgam ovalam, vai riņķim. Kartupelīm daudz dobumu, no kuņģiem rēgojas jauni asniņi. Redīss gludu mizu, bet burkanam un rutkam šur tur redz šķērsām iespiedušās rievās. Daži gurķi gaļi, liki, citi īsāki ovalveidīgi. Pār tomātiem un ķirbjiem stiepijas dziļas rievās. Zirņu un pupu pāktis var zīmēt gan veselās, gan piebriedušās un pārsprāgušās. Tad vēl rudenī bērnu uzmanību saista rieksti, kastaņi, kļavu sēklas, čiekuri u. t. l. Kas attiecas uz izpildījumu, tad, kā redzams no paraugiem, arvienu tiek ņemta pamatforma un tad izstrādāti sīkumi. Katra priekšmeta zīmēšana jāsaista ar attiecīgu ierosinājumu, stāsta vai pasaciņas ilustrēšanu. Riekstu zīmē, kad iet runa par gailīti un visticu, kā viņi riekstot gājuši. Runājot par sēņu karu, seko sēņu zīmēšana u. t. t.

4. un 5. tabele.

Rudenī, kad lapas birst, bērni tās salasa un nes uz skolu zīmēšanai. Vienkāršas, ovalveidīgas lapas viegli zīmēt. Ieteicams vispirms sastādīt zīmējuma skeletu: apzīmē kātiņa un galvenās dzīslas (nerva) stāvokli, tad atdala kātiņu, atzīmē lapas gaļumu un platumu;

pēdīgi vieglām švitrām apzīmē lapas veidu. Skeleta sastādīšana sevišķi nepieciešama saliktu lapu zīmēšanā. Kad lapas kontūra atrasta, tad var zīmēt arī zobīņus, vai robiņus, kuŗi ir ļoti dažādi pēc izskata: vieni asi kā zāģa zobi, citi apaļi, bet visi viņi stiepjās uz lapas galu. Kamēr lapas nav sakaltušas, tās var dažādi saliekt un tādā stāvoklī zīmēt.

Lapu zīmēšanu var padarīt interesantāku, ja no viņu formām sastāda izrotājumus. (Paskaidrojumus skat. izrotājumu aprakstā.)

6. un 7. tabele.

Bērni ļoti mīl ziedus, bet daudzi nav novērojuši pat visparastāko atraitnišu, vizbuliņu, neaizmirsteļu un citu puķu ziedu lapiņu formu un skaitu. Stājoties pie zīmēšanas, sarunās tas jānoskaidro un, kad vien iespējams, jāapskata zīmējamais zieds. Zīmējuma izpildīšanas veids parastais: ņem pamatformu, to sadala pēc ziedu lapiņu skaita un izveido katru atsevišķu daļu. Margrietai, saules puķei, neaizmirstulei u. c. jāņem riņķis, tas jāsadala pēc ziedu lapiņu skaita un jāizveido to forma. Vārpu un smilgu zīmējumos jāaizrāda uz atsevišķu ziediņu vai graudu pamīšus sargrupēšanas veidu. Koku zarus zīmējot, bērni parasti uzvelk vienu vai blakus divas strīpiņas un pie tām pieliek lapas, augļus vai pūpolus; jāaizrāda, ka visi kātiņi galos izplēšas un arī zariņš savienošanas vietā ar kātiņiem ir resnāks.

8., 9., 10., 11., 12., 13. un 14. tabele.

Koku zīmēšana bērnu ilustrācijās ieņem redzamu vietu. Arī te jāietur parastā kārtība. Vispirms jānoskaidro pamatforma un tad jāpāriet uz sīkumiem, Sākumā bērns zīmē koka stumbru kā stabiņu, kuŗā uz visām pusēm iesprausti zari ar piekārtām lapām un augļiem (8. tab.). Skolā bērni jārādina novērot un pazīt kokus pēc viņu siluetiem, kuŗus vislabāk var novērot no attāluma. Vispirms jāredz un jāapzīmē koka kroņa forma; galvenā kārtā kroņa un stumbra apmale. Koku dažādības vislabāk var noskaidrot salīdzinot vienu koku ar otru. Eglei konusa forma, zari riņķveidīgi izplēšas uz visām pusēm, smalkie zariņi kā bārkstis nokaņas uz leju. Priedēm skuju pušķu veidā sakoņas resno zaru galos, mazām priedītēm pēdējā gada augumi stāv kā svecītes uz augšu. Bērnam tievie zariņi nokaņas uz leju, bet liepai stiepjās uz augšu. Ozolam resnie, stiprie zari locīdamies izplēšas uz visām pusēm. Šīs raksturīgās koku savādības manāmas arī siluetā. Egle stāv kā piramide ar izrobotiem sāniem uz vienas kājas (taisnā stumbra). Smuidrās priedes zaru galos lieli dziļi izroboti skuju pušķi. Ozola un ābeles kroņi plati ar izrobotām apmalēm. Arī bērza bārkstainie zari ir nomanāmi viņa apmales izrobos. Bērniem jāmacās novērot un pazīt koku kroņa un stumbra tipiskās pazīmes dabā un koka zīmējumā tās vispirms jāizceļ. Pēc tam var pāriet uz gaismas un ēnas plankumu apzīmēšanu un sīkāku zīmējuma izstrādāšanu. Uz 9. un 10. tab. parādīti dažādi paņēmieni koku zīmēšanā, kuŗus visbiežāki bērni lieto savos zīmējumos. Iesācēji ar tiem jāiepazīstina, lai katrs var izvēlēties un izstrādāt savu īpatnēju tehniku. Ozola un

egles zīmējumi izcelti atsevišķi, tāpēc, ka ar šiem kokiem bērniem visbiežāki darīšana. Runājot par meža zīmēšanu, bērni jārādina uzlūkot to kā vienību, kur atsevišķi koki, zari un lapas saplūst kopā. Tājos mežus grūt atšķirt no kalniem. Tuvā mežā var saredzēt arī atsevišķus kokus. Tuvākie koki izskatās lielāki, tāļākie mazāki. Tuvāko koku celmi jāzīmē uz zīmējuma apakšmalas, tāļākie augstāku. Vasarā mežā ogotāji, sēnotāji un gani, ziemā malkas cirtēji. Vasarā kokus un zemi pārklāj zaļa sega, ziemā viss tīts baltā palagā; tikai skaistā eglīte zaļo ziemas aukstumā, tāpat kā vas'ras karstumā. Mežs vasarā un ziemā, augļu dārzs u. t. t. dod bērniem daudz patīkamu atmiņu sarunām, domu rakstiem un ilustracijām.

15. un 16. tabele.

Uz 15. tab. sakopoti četrstūrains un riņķveidīgu priekšmetu zīmējumi, kurus bērni var izpildīt bez perspektīvas zināšanas. Taisnu līniju priekšmetus bērni sāk zīmēt, kad iepazinušies ar ovalu un riņķi. Te bērniem jāmacās novērot un salīdzināt priekšmetos divus izmērijumus: platumu un garumu. Taisnu līniju priekšmetu klasē liela izvēle: skolēna mācības piederumi (burtnīcas, grāmatas, penāls, soma u. c.), klases tāfele, logi, durvis, sienas u. t. Pēc klases sienu zīmēšanas katrs var uzzīmēt savas mājas vārtus — durvis, virtuves, ēdamās un guļamās istabu sienas ar tiem priekšmetiem, kas pret sienām atrodas. Zīmētājs nostājas, jeb vienkārši iedomājas, ar muguru pret sienu un zīmē tos priekšmetus un sienu, kas viņam pretī. Tā rīkojoties bērni var zīmēt istabu iekārtu pēc atmiņas arī zemākās pamatskolas klasēs bez perspektīvas zināšanas. Līdz ar mācības piederumu un klases iekārtas zīmēšanu, izvirzas arī skolēna nodarbošanās, rotaļas un atpūta. Dažas kustības parādītas uz 15. tab., plašāki cilvēka un dzīvnieku kustības attēlotas „Zīmēšanas skolas“ I. daļā.

Muzikas instrumentu zīmēšanu arī var vienkāršot, atrisinot zīmējumus no pamatformām. Attiecībā uz Latvijas karogu, jāaizrāda bērniem, ka sarkanās malu joslas divreiz platākas par vidējo balto un garuma samērs ar platumu ne mazāks ka 3:1.

17. tabele.

Bērni sāk zīmēt mājas ļoti agri un atkārtoti vienu un to pašu zīmējumu dažādās variācijās līdz apnikšanai. Tādēļ jāaizrāda uz māju dažādībām pēc izskata, pēc viņu nozīmes un lietderības. (dzīvojamās mājas, šķūņi, fabrikas, tirgotavas, skolas, baznīcas, teātri, lauku mājas, vasarnīcas u. t. t.). Tāļāk jāievēro jumtu un logu dažādības: stāvie un slīpie jumti, veclaiku lauku māju salmu jumti; dzīvokļu, veikalu un fabriku logi. Dažādu stilu celtnes: gotiskās ar smailiem logu un durvju virsgaliem, romaņu — ar apaļiem u. t. t. Iztirzājot veclaiku un tagadējo pilsētas un lauku māju lielo dažādību, atveras plašs darba lauks bērnu uzmanībai un novērošanai. Cik daudz te dažādu tematu un uzdevumu sarunām, domu rakstiem un ilustrēšanai! Sakarā ar lauku māju zīmēšanu var zīmēt arī dažādus lauku žogus, kurus bērni attēlo ar diezgan vienkāršiem izteiksmes līdzekļiem. Ormanis, važonis, tačkinieks, tramvājs, auto, velosipeds, vilciens, laiva, kuģis un citi satiksmes līdzekļi, sevišķi saista bērna uzmanību. Ar lielu sa-

jūsma tas stāsta un zīmē visādus novērojumus un piedzīvojumus. Šinī tabelē sakopoti lielu priekšmetu zīmējumi, tādēļ bērniem tie jāzīmē lielā formātā.

18. tabele.

Ar lielu prieku un sajūsmu bērni atceras vasaras lauku darbus, kad viņi varēja iet un strādāt kopā ar pieaugušiem. Apkārtnes mācības, latviešu valodas un arī zīmēšanas stundās ieteicams pakavēties ilgāki pie lauku darbiem, lai arī pilsētnieku bērni iepazītos ar tiem priekiem un baudu, ko dod lauku darbi, strādājot svaigā gaisā un dabas jaukumos. Patīkami attēlot arī dažādos darba rīkus (zināms, lielā formātā). Zemkopja darbi augļu un sakņu dārzā, plāvā un tīrumā attēloti dažādos momentos un dažādās kustībās.

19. tabele.

Ne visiem bērniem ir izdevība iepazīties ar amatiem tieši darbniecās, tādēļ te zīmējums nepieciešams. Darba rīkus var zīmēt lielus pa vienam un arī sagrupētus pēc amatiem. Kamēr bērni nav iepazīnušies ar perspektīves pielietošanu zīmēšanā, tie attēlo priekšmetus tādus, kādus tos redz nostādītus tieši pretī skatītāja acīm. Piektā-sestā pam. sk. klasēs darba rīkus var zīmēt pa vienam dažādos stāvokļos un grupās, ievērojot perspektīvo izskatu.

20. tabele.

Bērniem ļoti patīk piedomāt kaut ko fantastisku. Ikdienišķiem priekšmetiem (augļiem, saknājiem, puķēm, sēnēm u. t. t.) tie piezīmē rokas, kājas un cilvēka ģīmi, lai minētie priekšmeti varētu darboties kā dzīvi. Sevišķi bieži tas gadās pasaciņu ilustracijās (sēņu karš, puķu dejas). Vecās baravikas tiek pārvērstas par rūķīšu mājokli ar logiem, durvīm un skursteni galā. Visa daba: koki, akmeņi, puķes, kukaiņi priecājas un gavilē rīta glaismai parādoties.

Arī karikatūru zīmēšanā daži bērni parāda lielu apķērību un veiksmi.

21. tabele.

Sākumā bērna uzmanība visa vērsta uz zīmējuma saturu; izpildīšanas veids paliek uz otrā plāna. Bet zīmēšanā bez tehnikas tāļu netiksi; tādēļ pakāpeniski, saskaņā ar bērna attīstības gaitu, jāattīsta arī acumērs un rokas veiklība. Šim nolūkam var dot visās klasēs šād un tad dažādus vingrinājumus, piem.: pēc acu mēra sadalīt līniju uz klases tāfeles un arī zīmēšanas burtnīcās uz 2, 4, 5, 10, 3, 6, 9... daļām. Kad dalījumi izdarīti pēc acumēra, tad, ar zīmuli mērot, var pārliicināties par dalījuma pareizību un to izlabot. Tālāk var vingrināties riņķa un kvadrata dališanā uz līdzīgām daļām un dažādu zvaigžņu izdomāšanā un iezīmēšanā riņķī un kvadrātā. Riņķa un kvadrata zīmēšanai jāatrod zīmējuma centrs vai nu ar divu diagonāļu paralīdību, vai sadalot lapu ar vertikālo un horizontālo simetriju asīm uz četrām daļām. No centra atzīmē pēc acu mēra vienādus attālumus uz visām pusēm; starpas savienojot dabūsim riņķi. Kvadrātam jāatzīmē vienādi attāļumi no centra uz augšu, leju, labo un kreiso pusi, caur atzīmējumiem jāzīmē divas horizontālas un divas vertikālas līnijas. Tā

jārīkojas vienmēr pie zīmējuma uzvietošanas uz lapas vidus. Sākumā bērniem parāda dažus piemērus, kā kvadrātā un riņķī var iezīmēt dažādas zvaigznes, pēc tam bērni paši izdomā izrotājumus un sadala pēc vajadzības minētās figurās (skat. 21. tab.). Te var vingrināties latvju rakstu elementu zīmēšanā kvadrātā un rombā. Izkrāsojot iezīmētās zvaigznes un starpas dažādās krāsās, bērni dabū izrotājumus. Šie vingrinājumi jātaisa lieli.

Saules, mēneša, saktu, gumijballes, palitras, spogulīša, cepuru u. c. riņķa un ovalveidīgo priekšmetu zīmējumi atrisināti no pamatformām un viņu izpildīšana vienkārša un viegla.

22. tabele.

Šinī tabelē parādīti latvju rakstu elementu zīmējumi, kuņus var ievietot rombā, kvadrātā vai trīsstūrī un tādēļ ērti sagrupējami rindās — prievēs. Latvju rakstos reti kad elementa zīmējums vienādā platumā ar starpām; biežāki vai nu elements platāks par starpām, jeb starpas platākas par elementu. Bērniem jāiemācās ievietot rakstu elementus augšā minētās pamatformās. Tādēļ nav jālieto papīrs ar gatavām rūtiņām, bet jāzīmē kvadrāts (jeb cita attiecīga forma) vēlamā stāvoklī un lielumā uz balta papīra, tad elementu uzzīmē uz klases tāfeles, un bērni noskaidro pēc elementu robiem un starpām, uz cik daļām jāsadala kvadrāts, piem: ja taisno krustiņu gribam zīmēt vienādā platumā ar starpām, tad daļām kvadrāta sānus trijās daļās, savienojot dalījumus, dabūsim krustiņu. Ja gribam dabūt krustiņa zīmējumu divas reizes šaurāku kā starpas, tad daļām kvadrāta sānus uz piecām daļām un, savienojot vidējās rūtiņas, dabūsim krustiņu divas reizes šaurāku kā starpas, jeb arī otrādi. Tā rīkojoties, bērni iemācās elementu zīmēšanu vēlamā lielumā un stāvoklī, kas nepieciešami vajadzīgs izrotājumus uzvietojo uz priekšmeta. No dažādu rakstu sagrupējuma vienā rindā redzams, cik viegli tie saliekami joslās, prievēs.

23. tabele.

Te salikti izrotājumi no dažādām pamatformām: ovala, aploces, odziņām, lapiņām, ziediņiem u. t. t. un parādīti dažādi sagrupēšanas veidi: rindās, uz priekšu, uz augšu un leju un zvaigznēs. Šos sagrupēšanas veidus parāda bērniem uz klases tāfeles, pēc tam viņi paši izdomā katrs savus izrotājumus. No šiem piemēriem redzams, ka katra priekšmeta formu var izlietot, kā elementu izrotājuma sastādīšanai. Skolā tā var iekārtot darbus, lai arvienu no iepriekš zīmētā materiāla sastāda izrotājumus. Salasot raksturīgākos izrotājumus, var sakrāt lielus albumus bērnu zīmējumu, kuŗi vēlāk var noderēt kā paraugi un ierosinātāji uz sacīksti. Katram jācenšas izdomāt un sastādīt vēl labāku, vēl raksturīgāku, kā priekšā celtie paraugi.

24., 25., 26. un 27. tabele.

Šīs tabeles rāda, cik viegli un dažādi var izveidot un izlietot vienu un to pašu pamatformu — skujiņu. Lielākā daļa šo ornamentu ir ņemti vai nu tieši no bērnu zīmējumiem, vai pēdējos tālāk izveidojot. Šie paraugi dod skaidru liecību, ka elementa izveidošana un sagrupē-

šana ornamentā var iet līdz bezgalībai. Varētu tikai no skujiņas motīva sakrāt veselu albumu. Tas mums var noderēt kā ierosinājums arī uz citu latvju rakstu motīvu un elementu tālāku izveidošanu un izkopšanu, lai vecie latvju raksti augtu un izveidotos līdz ar tautas laika gara prasībām un vienmēr būtu moderni un jauni. Zināms, latvju rakstu elementu tālākā izveidošanā un izkopšanā jābūt ļoti uzmanīgiem, lai nesakropļotu viņu pirmatnējo īpatnību.

28., 29., 30. un 31. tabele.

Te vēl otrs paraugs, kā no vienkāršas formas, ozola zīles zīmējuma var izveidot un sagrupēt daudz un dažādu izrotājumu. Ja no tik vienkāršiem elementiem, kā skujiņa un ozola zīle, var sastādīt tik dažādus sagrupējumus, tad no interesantākiem motīviem, kādi ir dažādo puķu ziedi, var sastādīt daudz vairāk un interesantāku izrotājumu. Kā ozola zīles, tā arī citu elementu apmali var apzīmēt ar liektu vai ar lauztu līniju, pēdējā gadījumā jāizveido tāda forma, kuŗa visizdevīgāki savienojama ornamentā.

32. tabele.

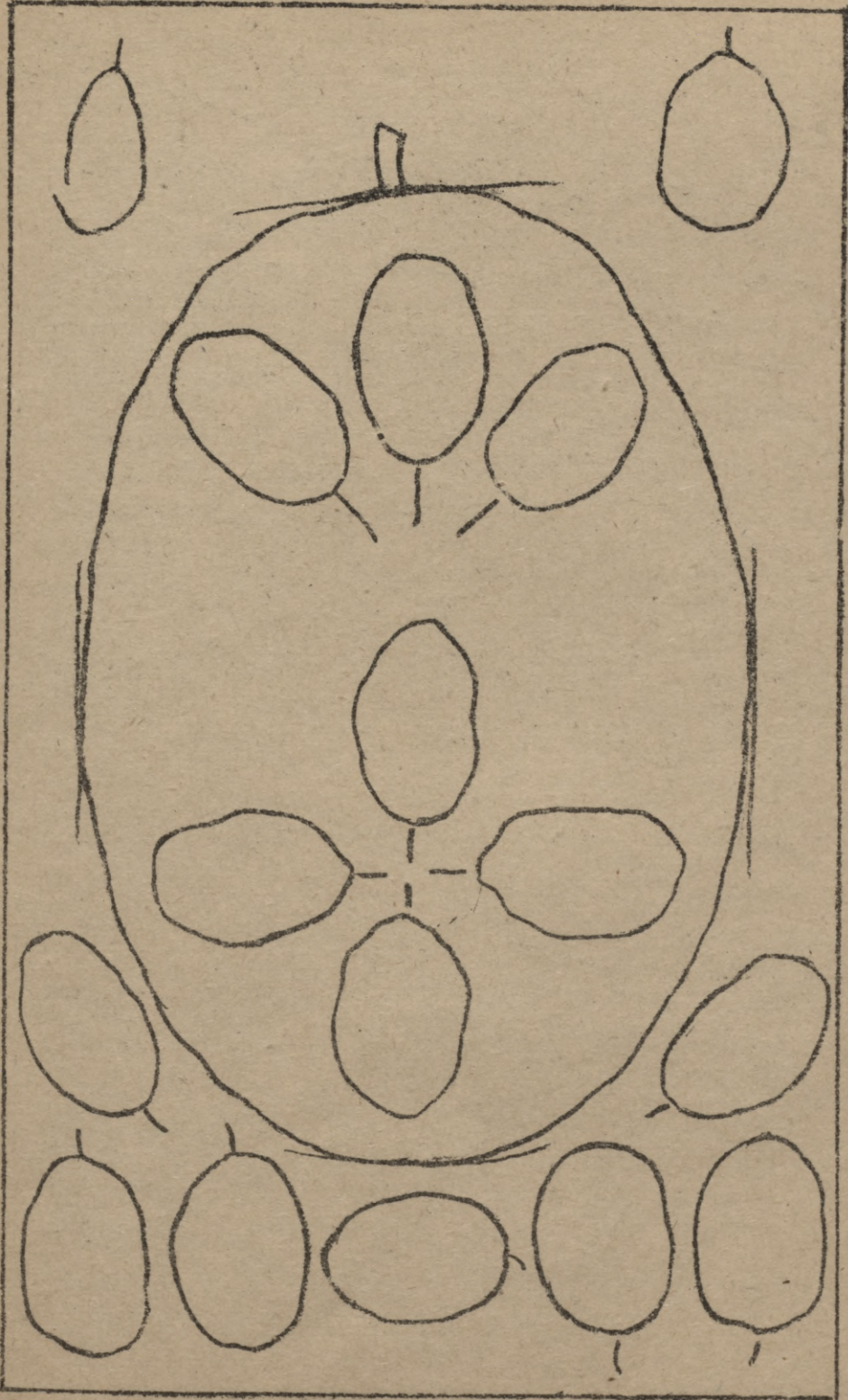
Visus priekšmetus var uzskatīt kā plankumus un zīmēt ar otiņu (pindzeli) ar vai bez iepriekšējās kontūras zīmēšanas. Siluetu zīmēšanā bērnu uzmanība tiek griezta galvenā kārtā uz priekšmeta vispārējo formu, uz viņa apmali un atradina bērnus no aizraušanās ar dažādu sīkumu zīmēšanu. Tādēļ šis zīmēšanas veids būtu skolā jāveicina. Kā redzams no šiem piemēriem, siluetu veidā var zīmēt visus priekšmetus, stādus, parādīt kustības un darbības un pēdīgi arī dažādus ornamentu elementus var parādīt kā vienkrāsainus plankumus.

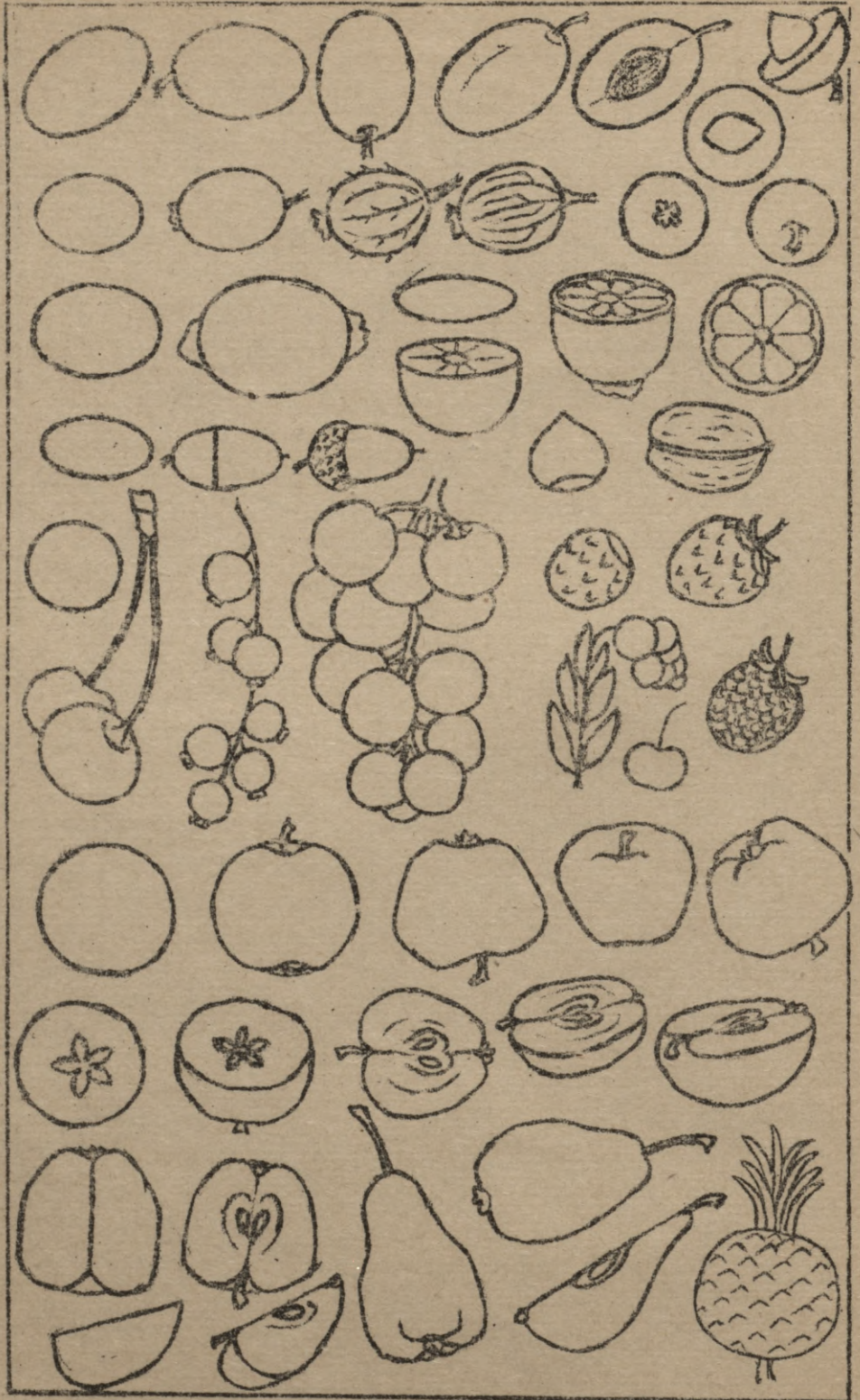

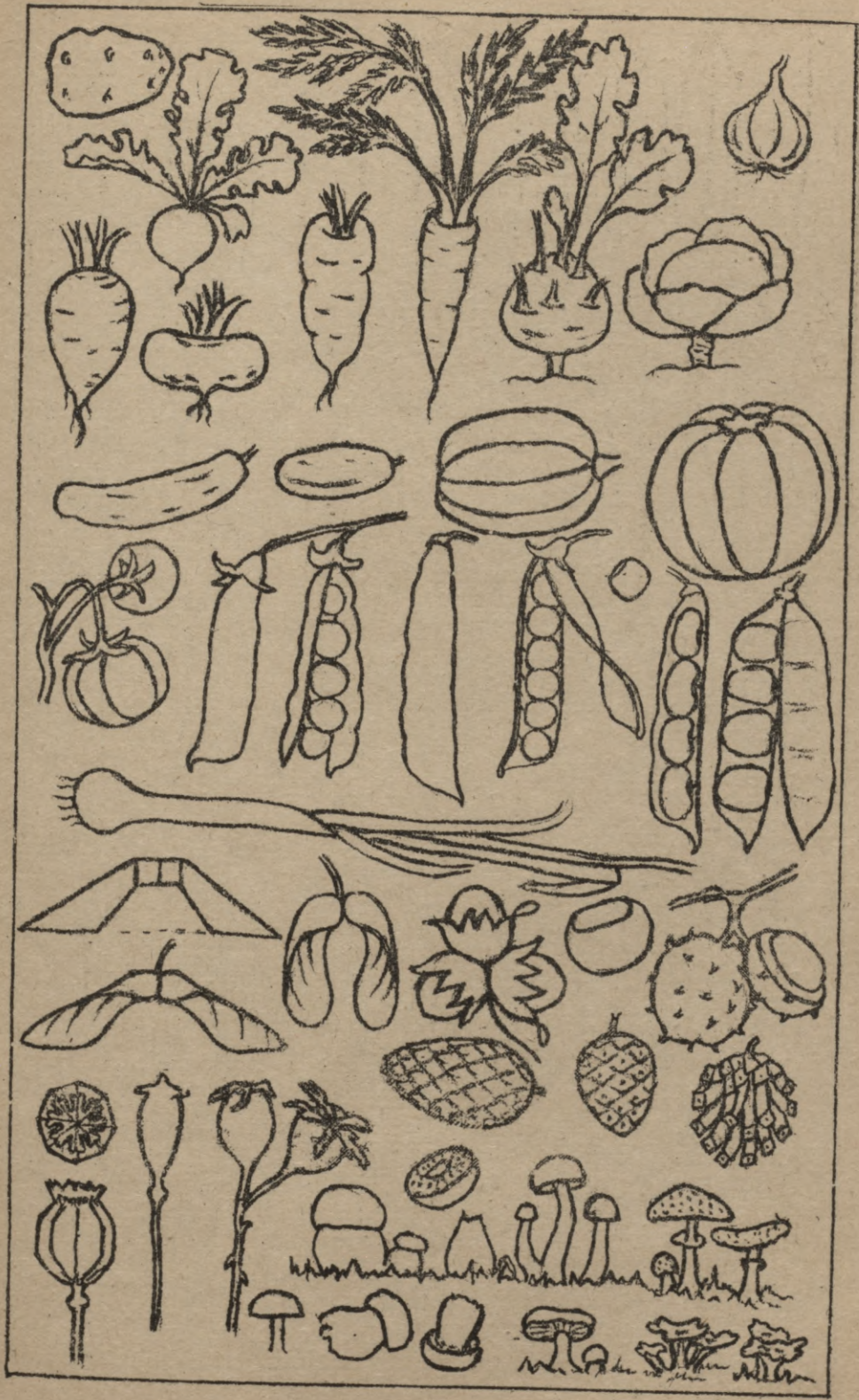

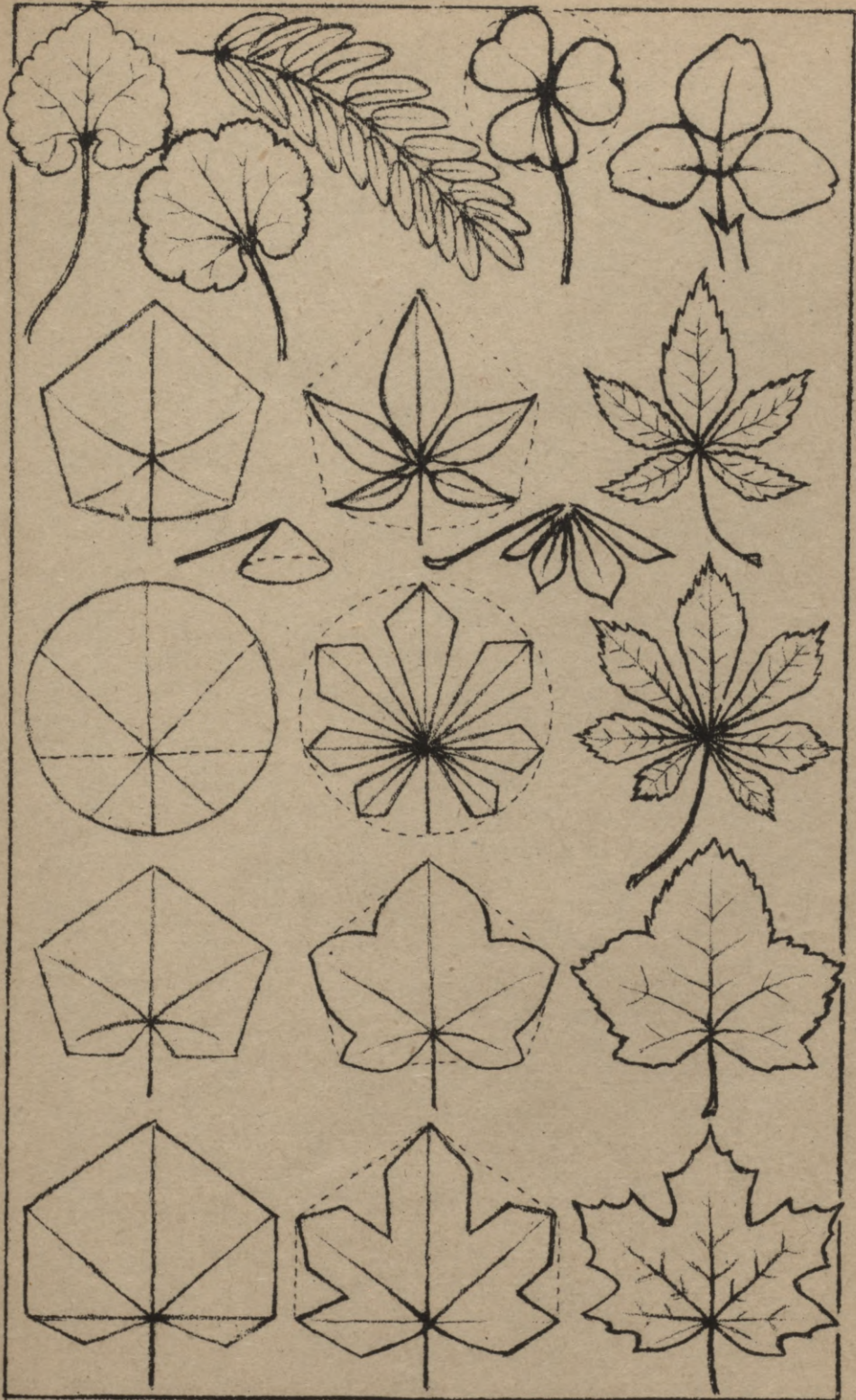

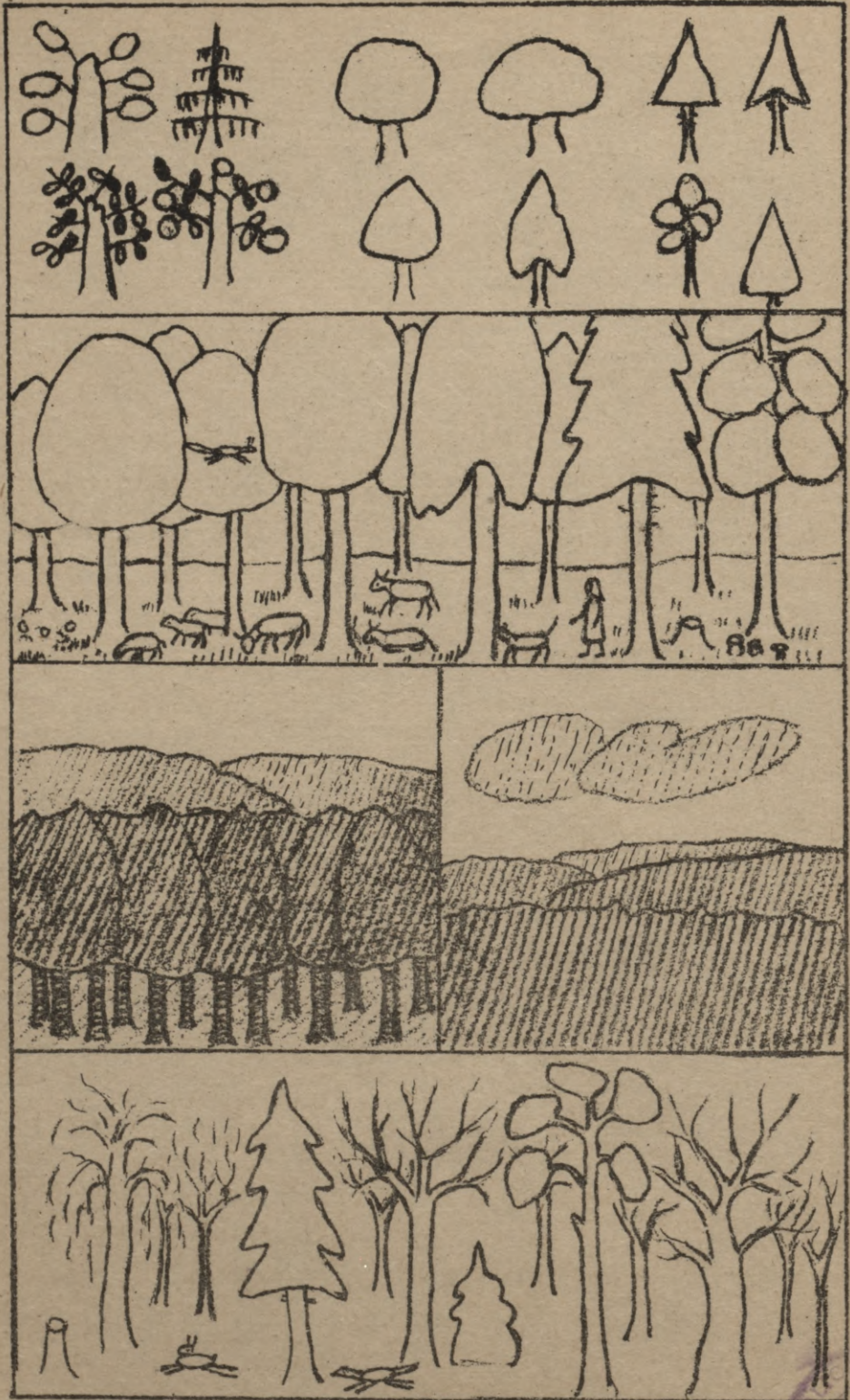

BRITISH MUSE

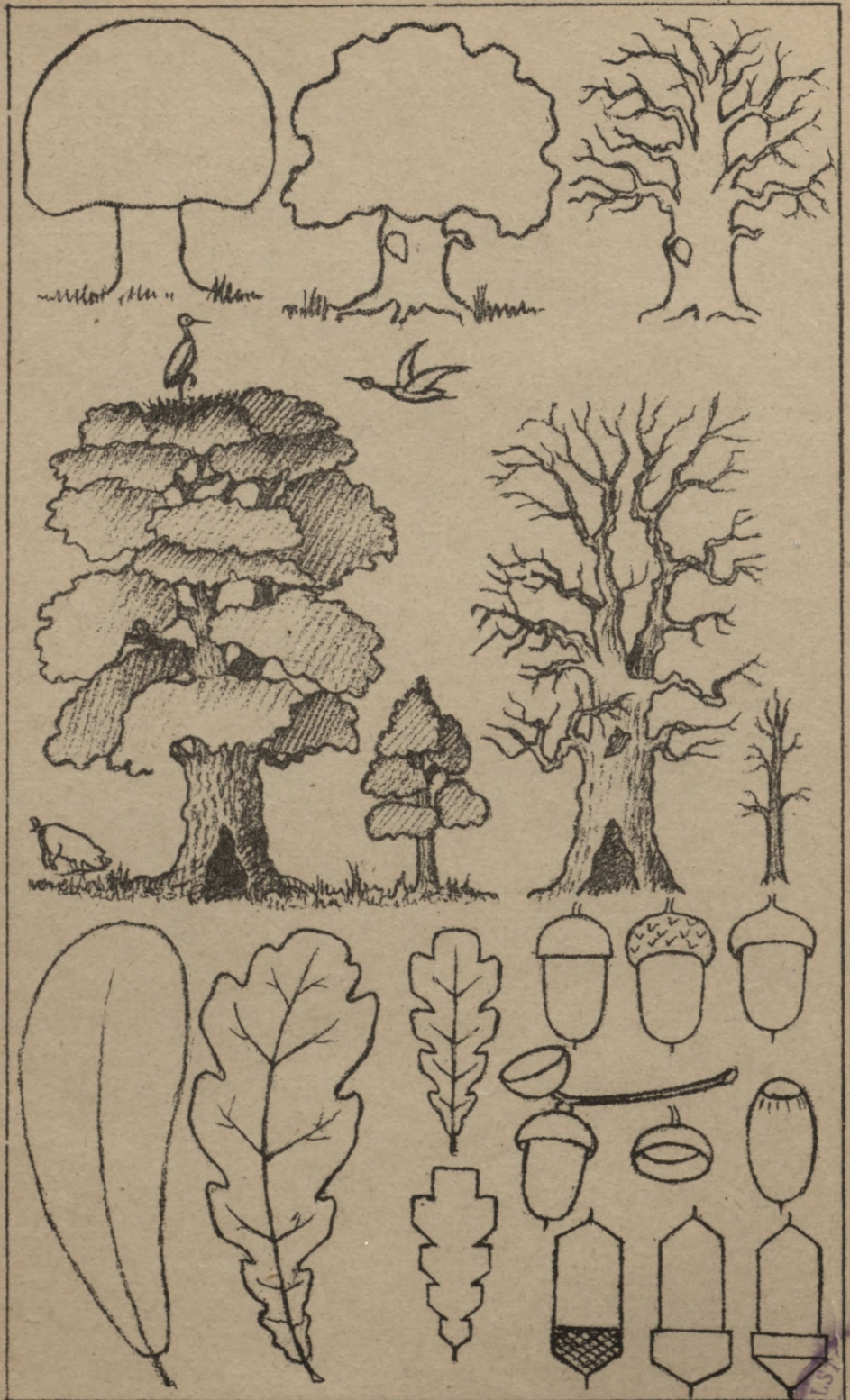

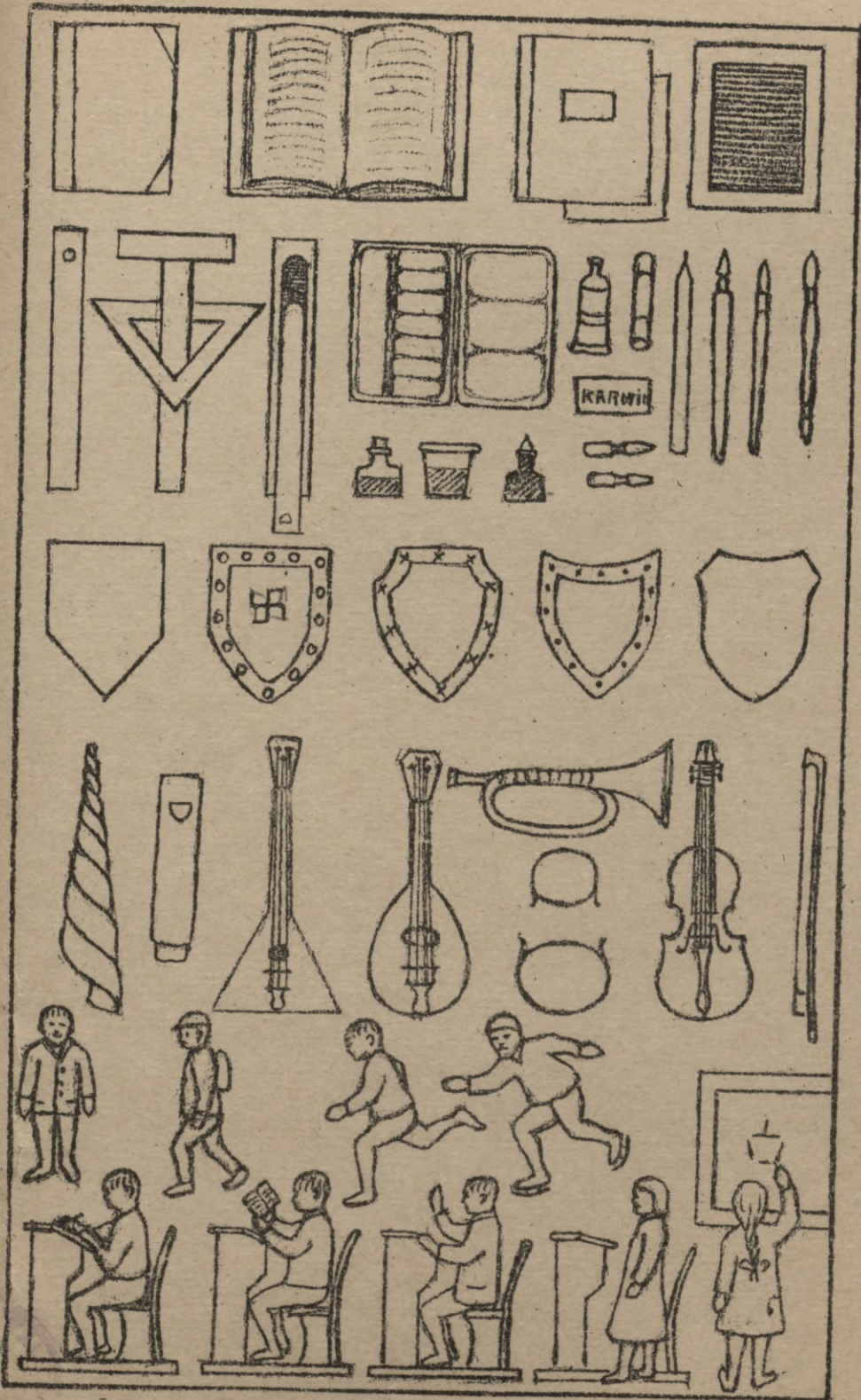

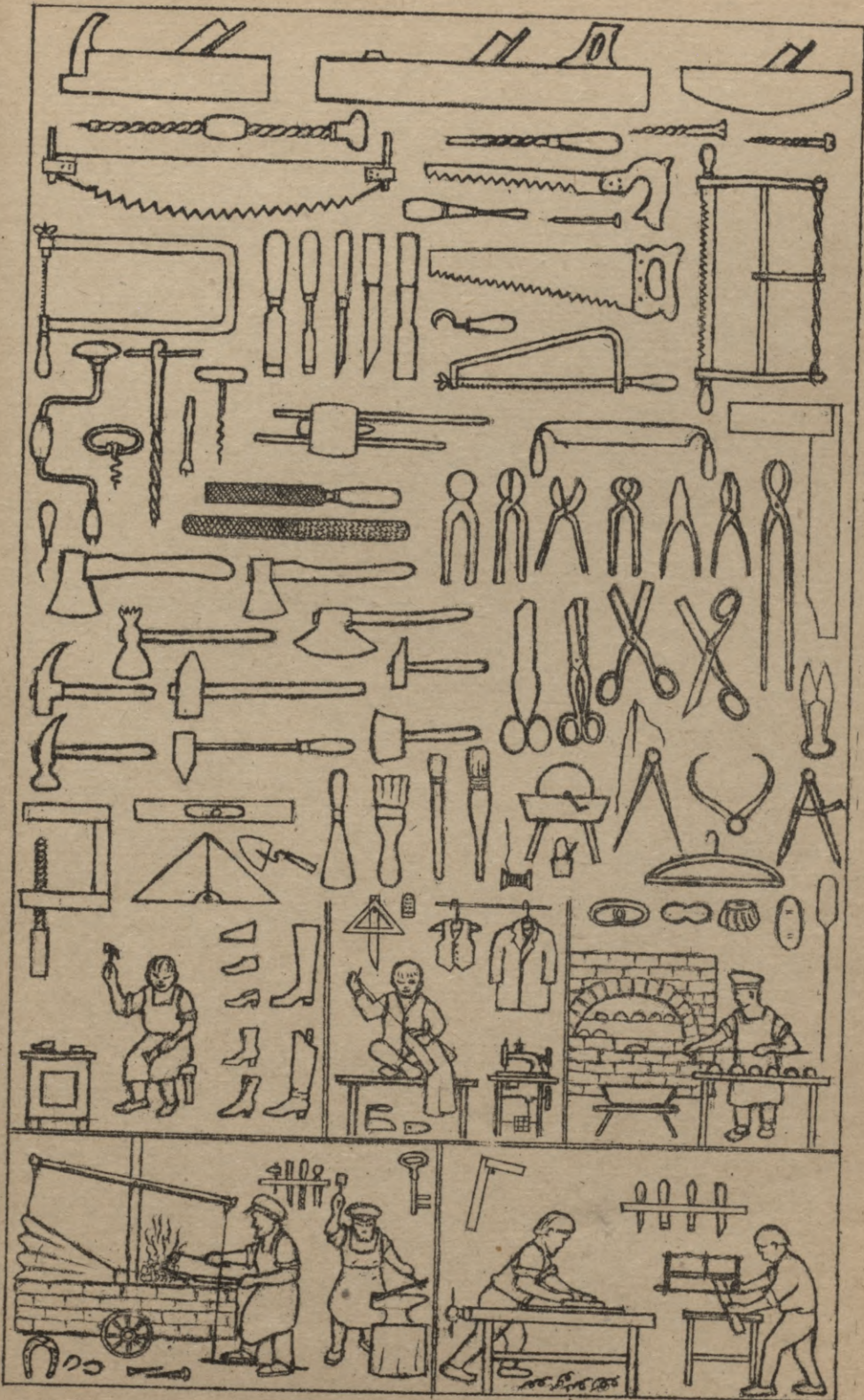

1911

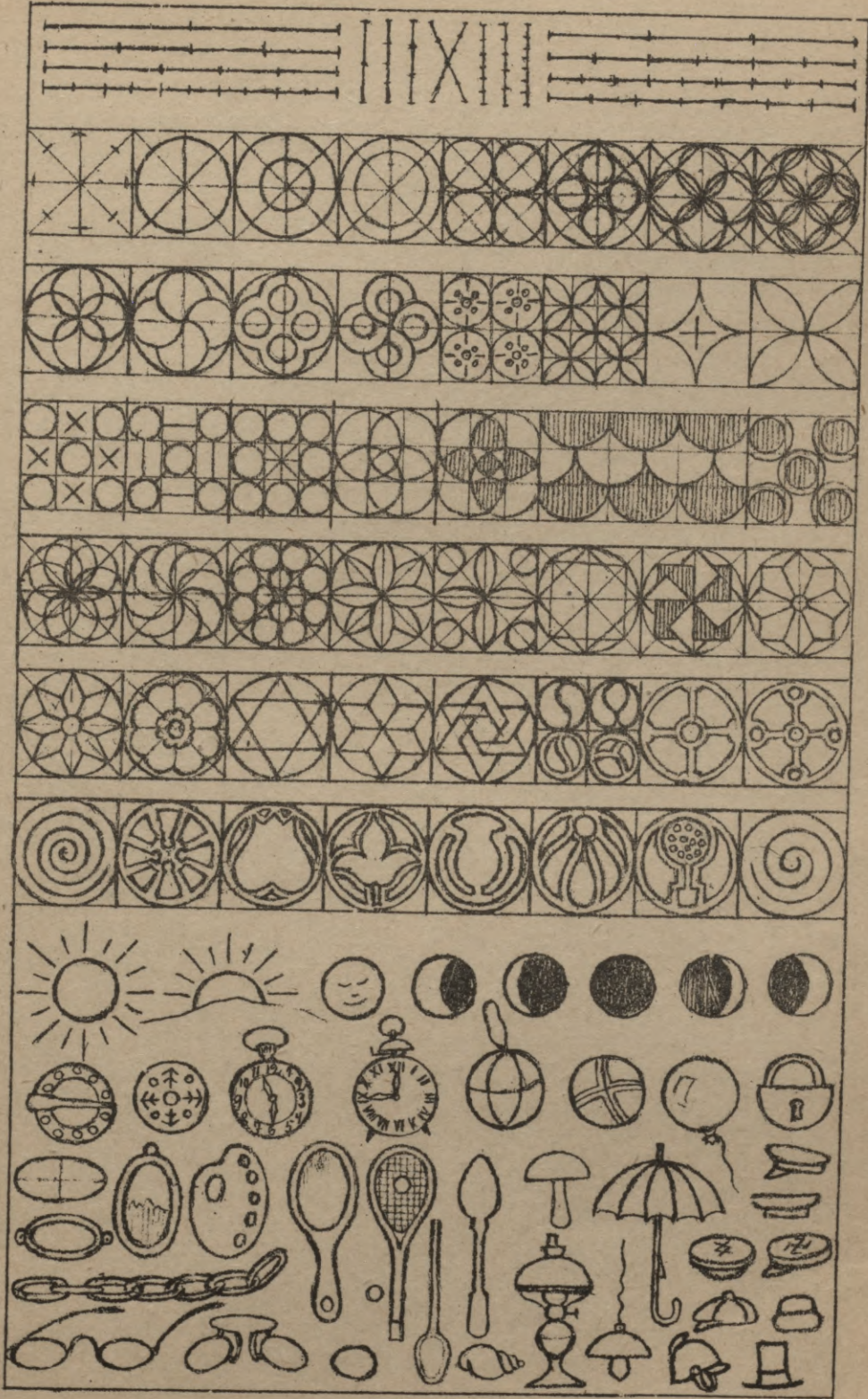

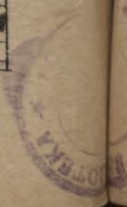
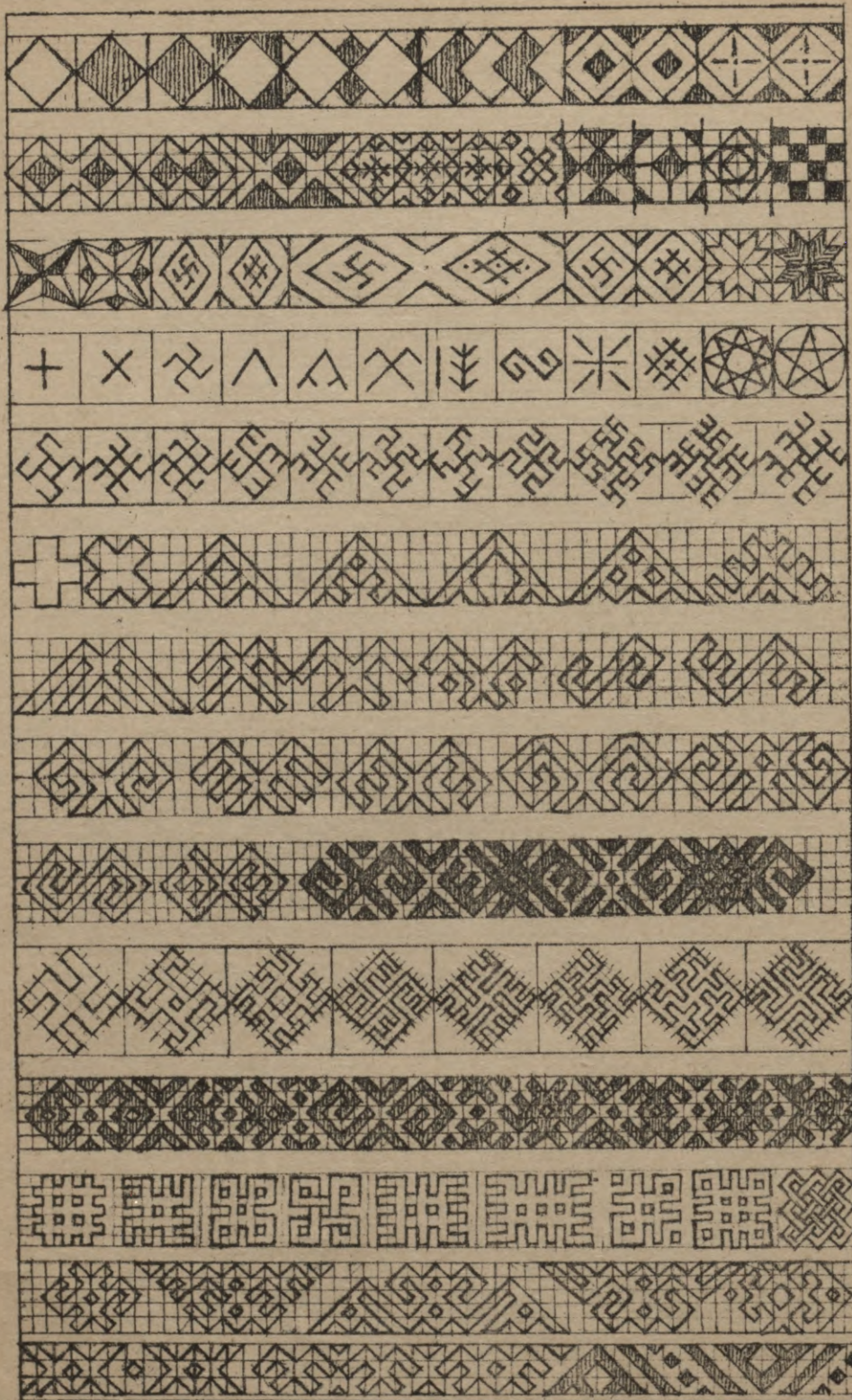

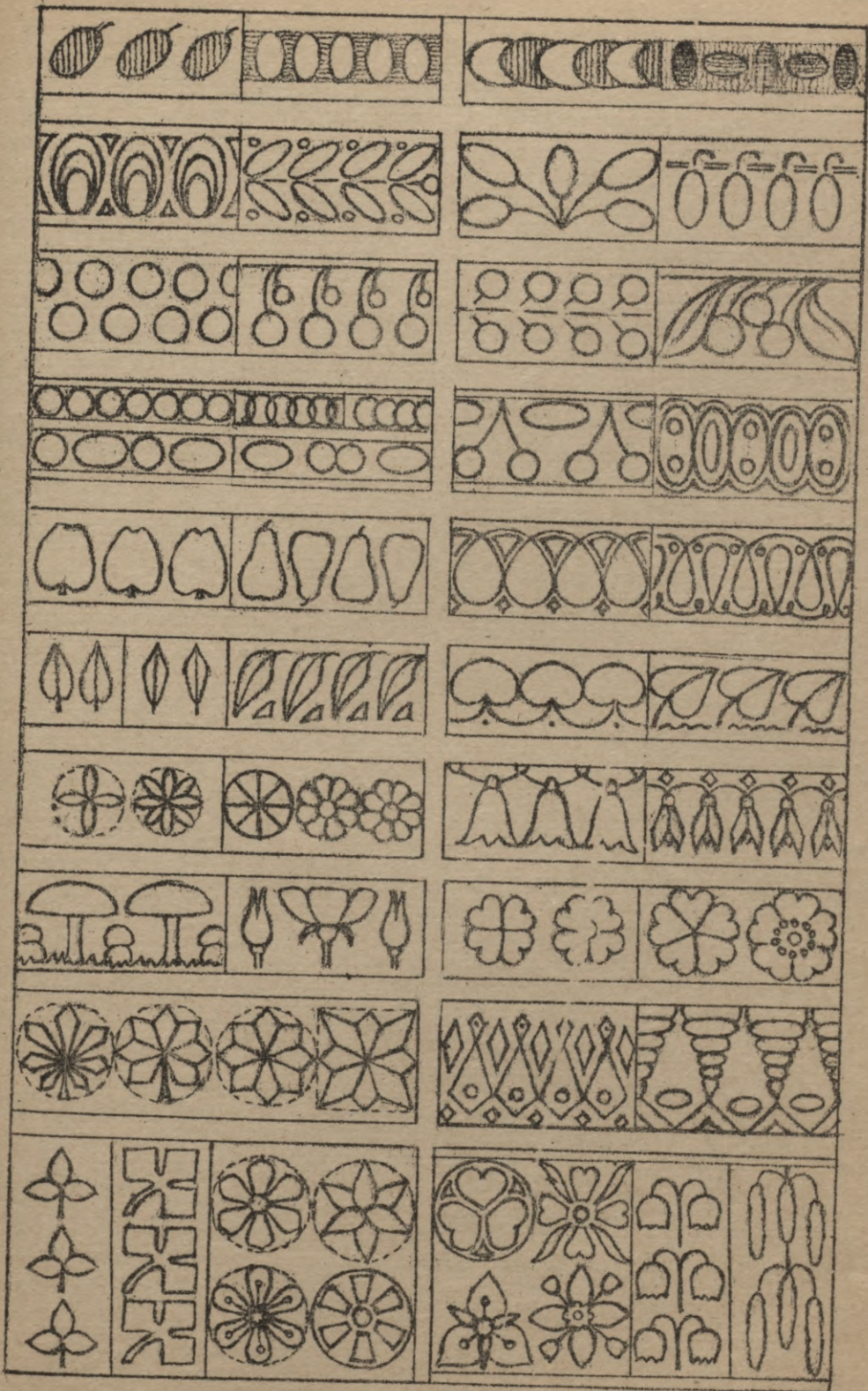

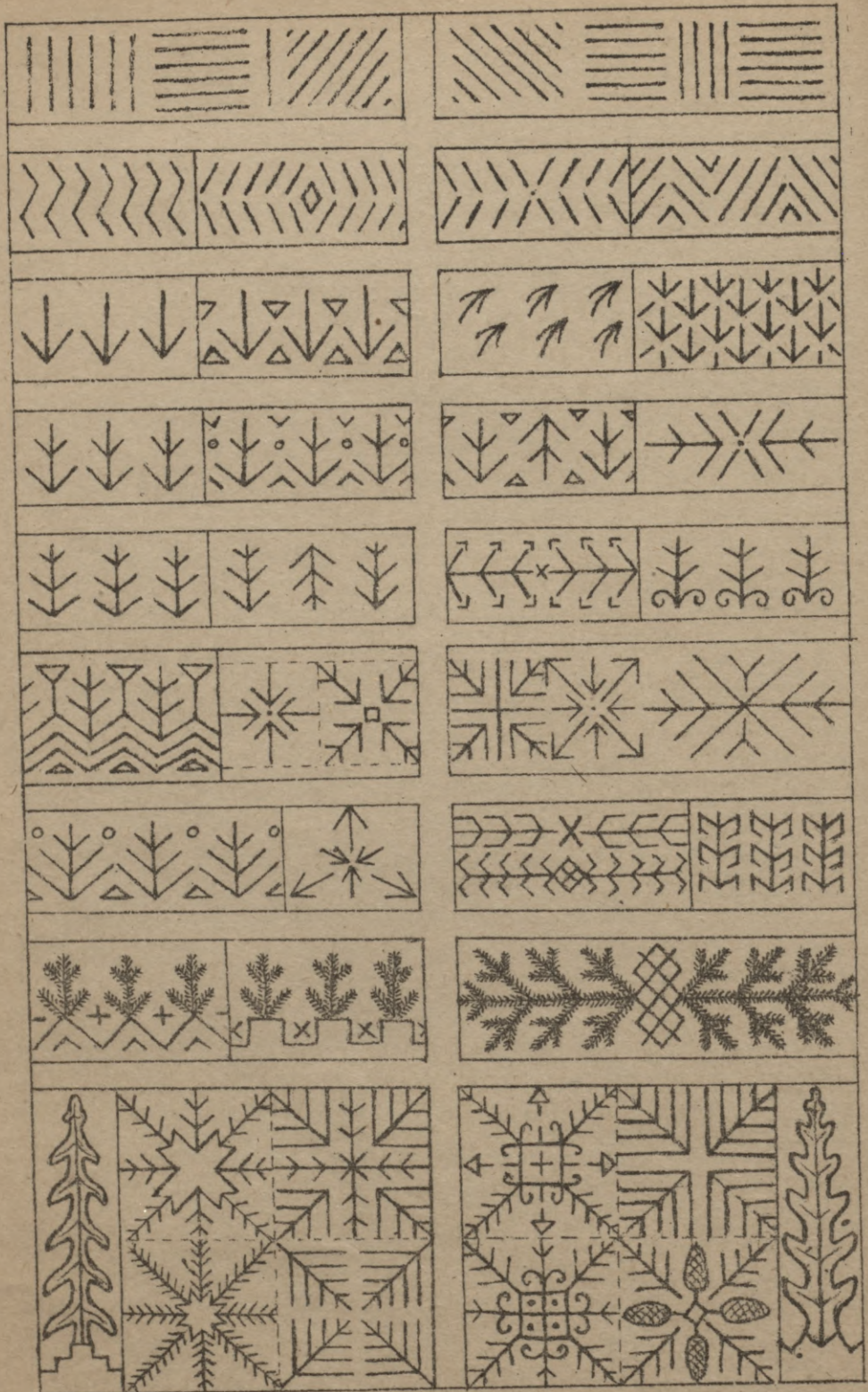

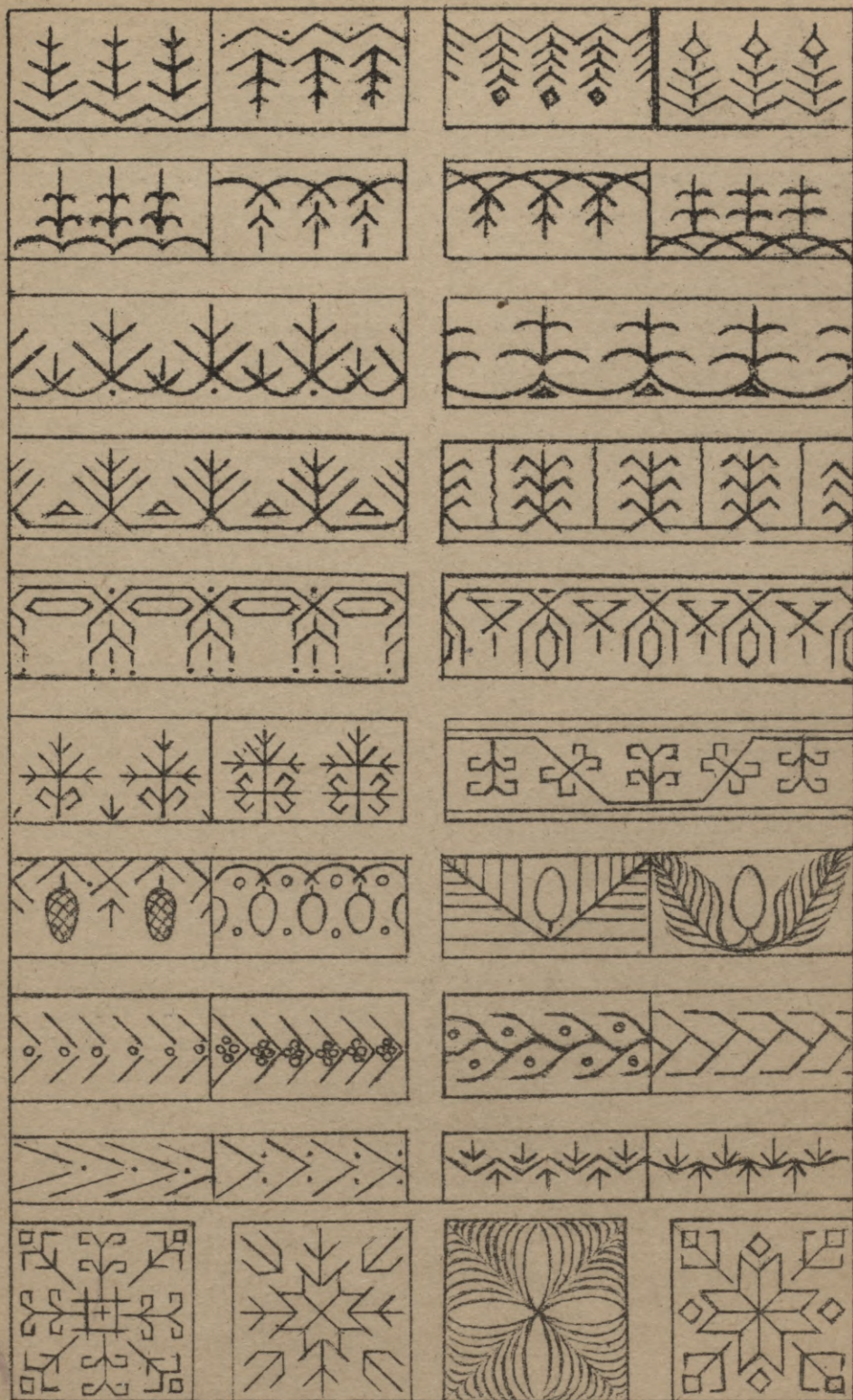

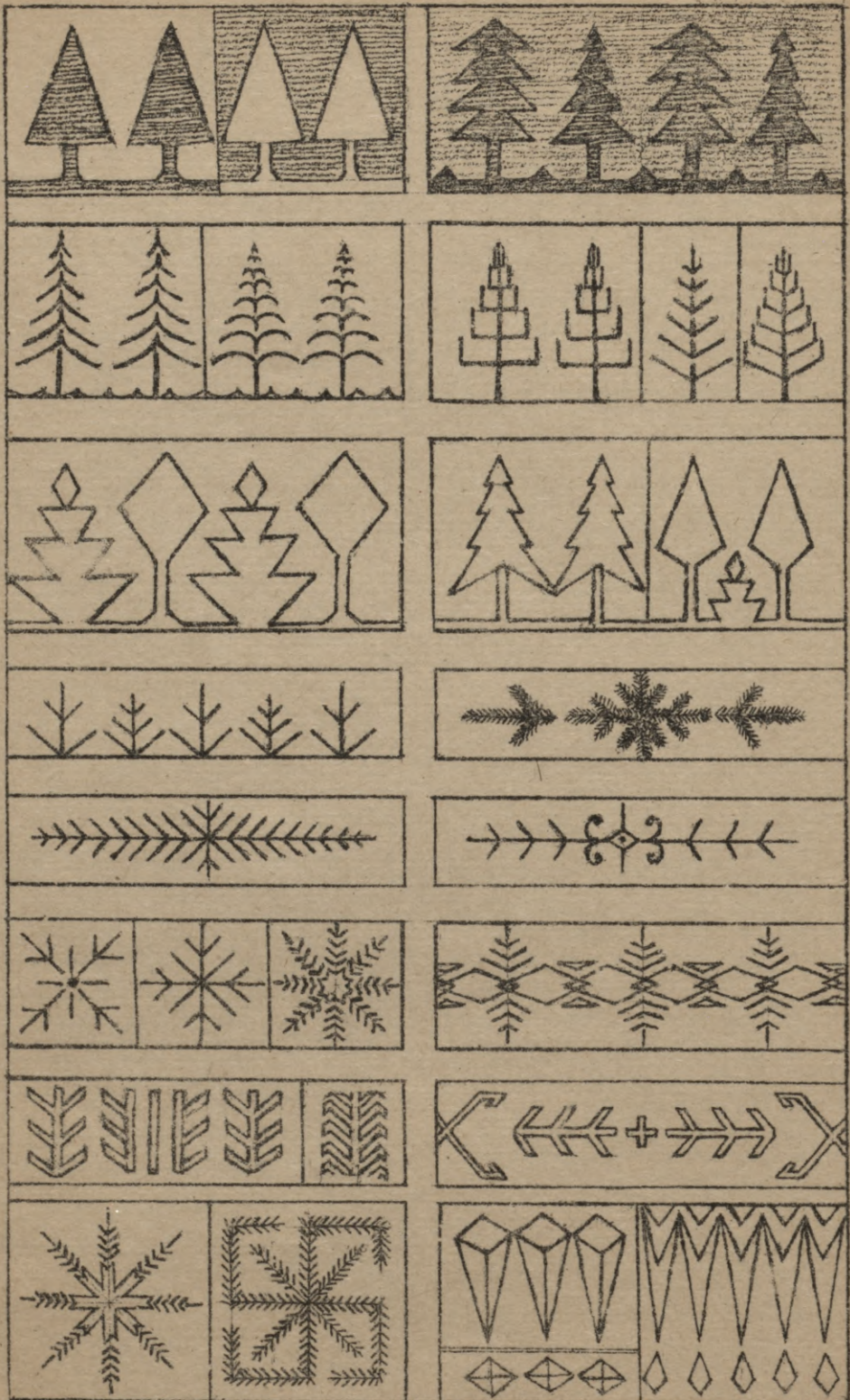

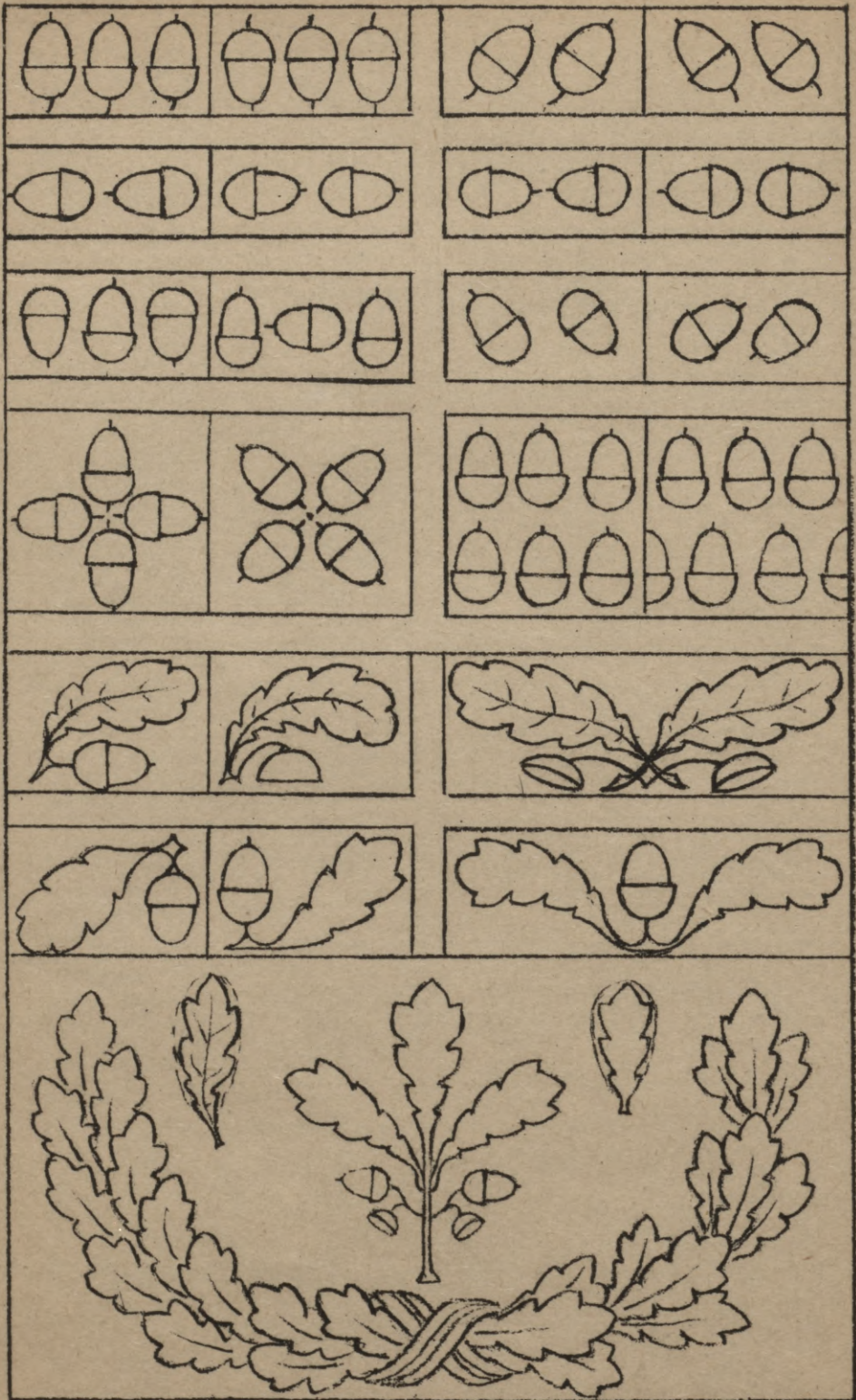

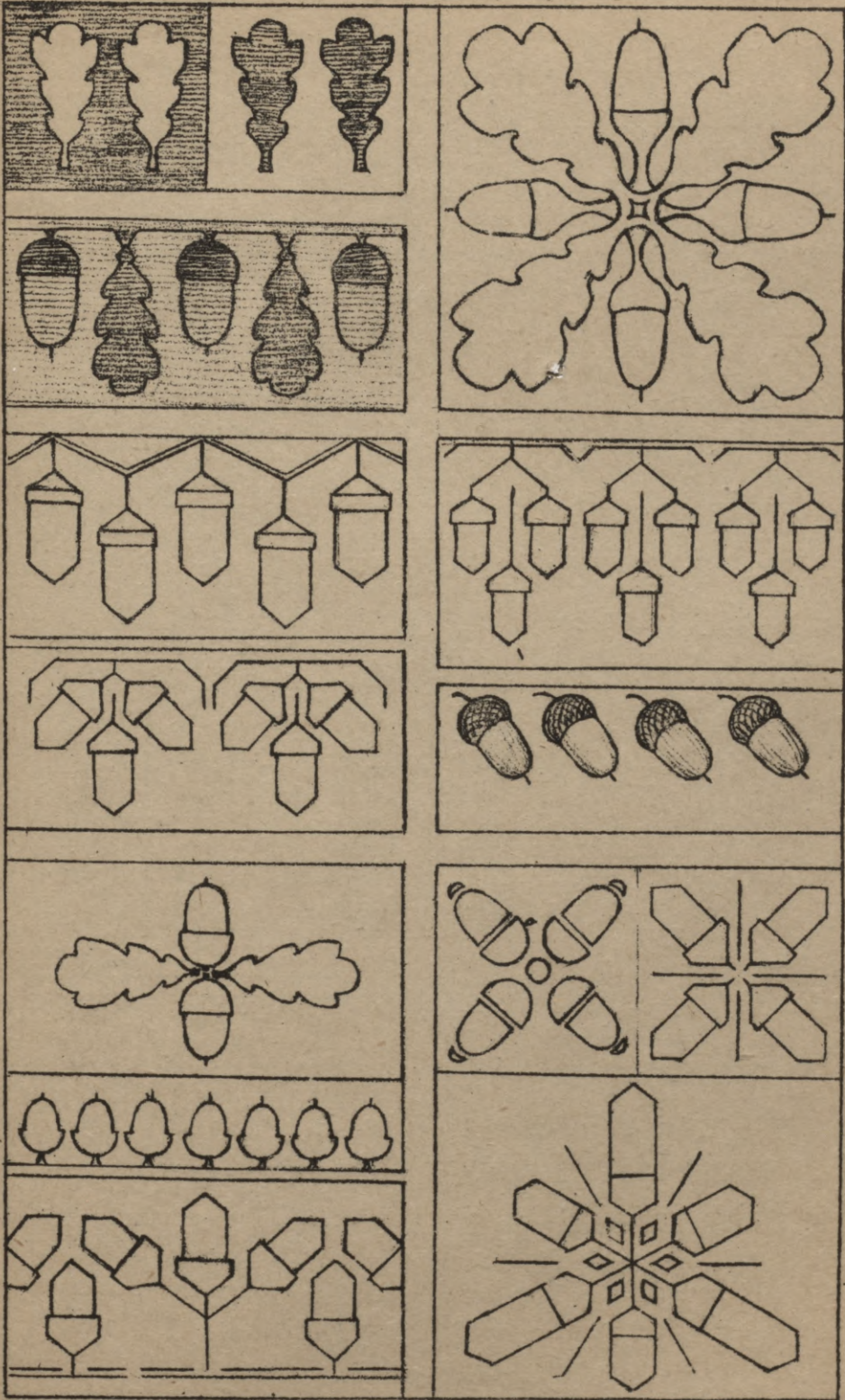

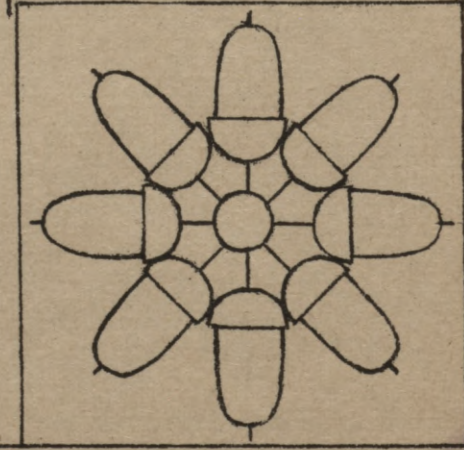
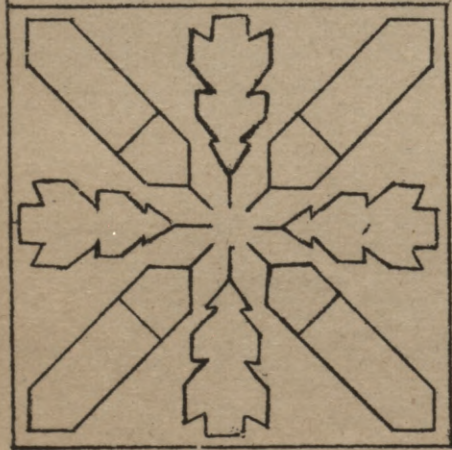
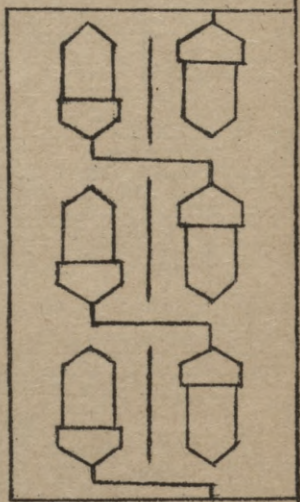
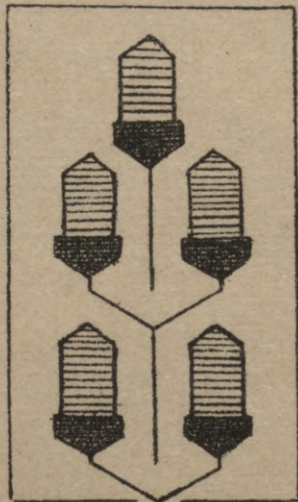
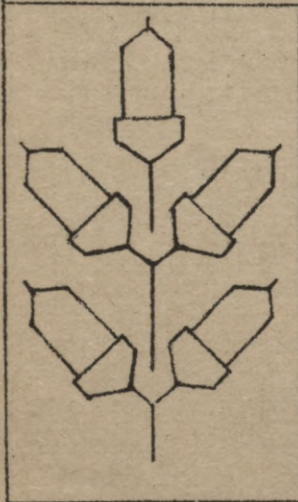
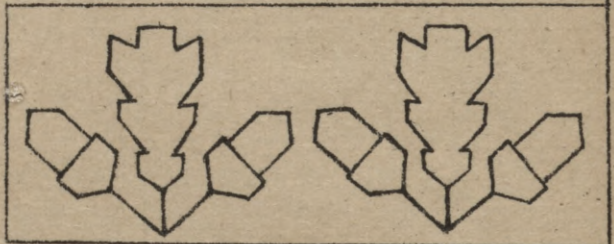
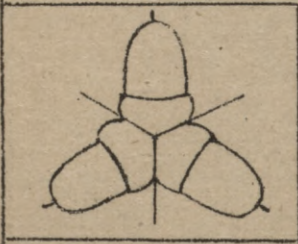
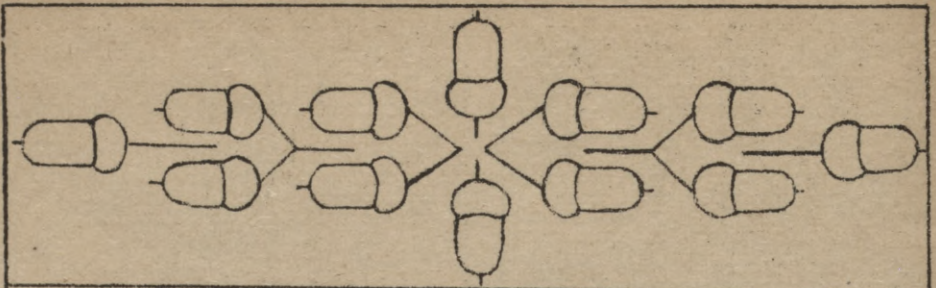

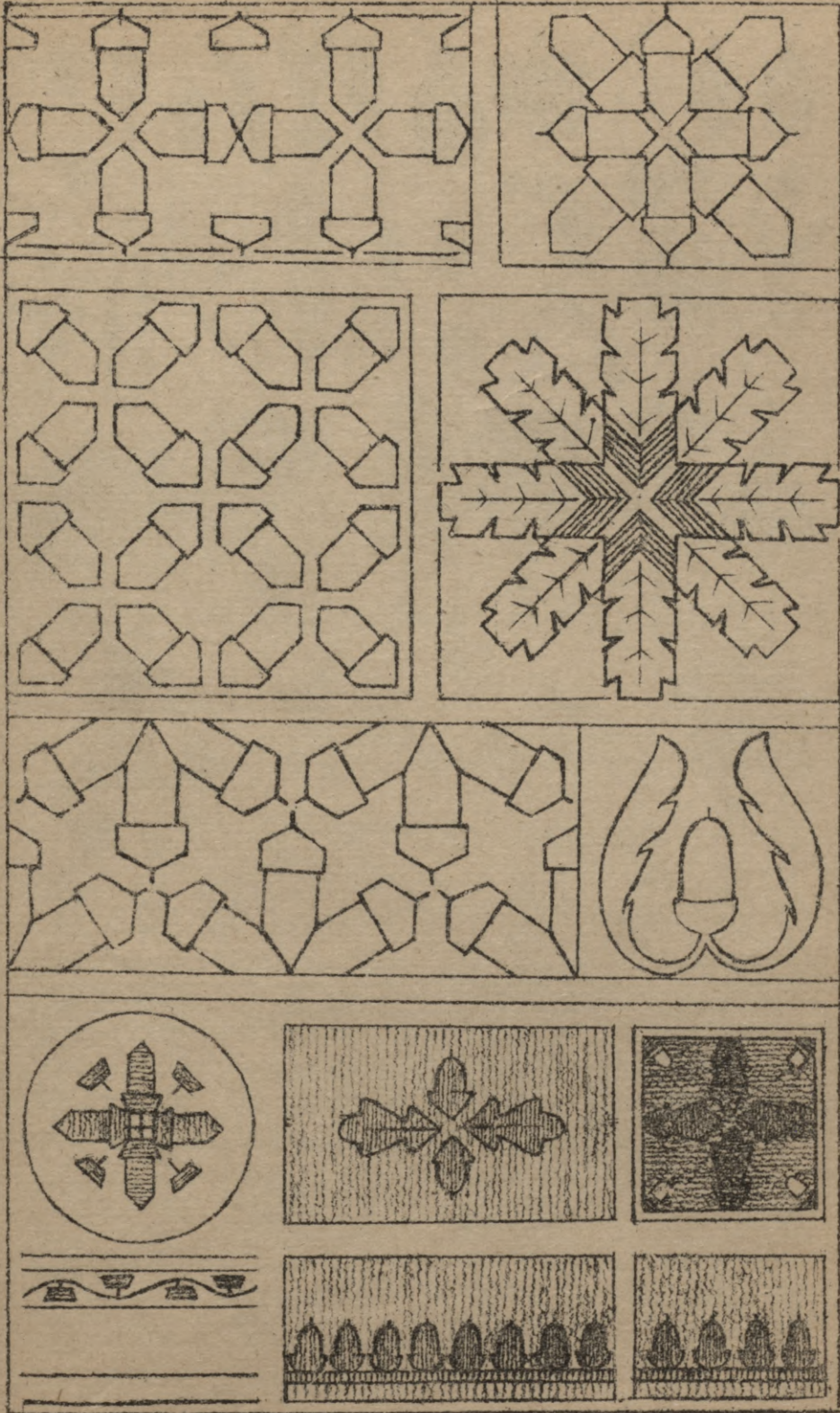

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309046682

A. Ozoliņa

grāmatizdevniecība, grāmatu, mācības līdzekļu un rakstāmlietu veikals
 piedāvā sekošas grāmatas:

	Ls		Ls
A. Aronietis, Zīmēšanas skola	2.—	mācībai. Paraugus rakstijis kaligrafs Fr. Jansons.	1.50
O. Svenne, Īsa Latv. vēsture ar daudzām ilustr. un krāsainu Latvijas karti	1.60	S. Svenne, Glitrakstība. Paraugi atsevišķi skolām.	—60
O. Svenne, Latv.-krievu vārdnīca pie „Īsas Latv. vēstures“	—50	S. Svenne, Rakstu darbi, latg. izl. pirmskolai un I. kl., bag. ilustr. māksl. E. Brencens.	1.20
O. СВЕННЕ, Учебн. ист. Латвии элем курс, III-е издание	1.20	S. Svenne, Rakstu darbi, liter. val. pirmskolai un I. kl., bag. ilustr. māksl. E. Brencens.	1.20
O. Svenne, Matematika pamatsk., latg. izl. I. d. (pirmšk. un I. kl. k.)	1.60	Stud. med. A. Ozoliņš, Otrā jaunība un cilvēka mūža pagarināšana pēc prof. Steinacha pētījumu.	—60
O. Svenne, Matem. pamatskolām latg. izl. II. daļa (II. kl. kurss)	1.40	J. Bruoliņš, Algebr. uzdev. krāj. pamatsk. V. VI. kl. vidšk. I. kl. „КУРС ДИНАМИКИ“ лекции чит. проф. Г. НОЛЬТЕЙН в Латвийск. университете, сост. группой студентов.	3.60 5.60
O. Svenne, Matematika pamatsk., latg. izl. III. daļa (III kl. kurss)	2.—	H. КУЗНЕЦОВ, Настольная хрестоматия школьника с элем. свед. по родиноведению, ч. I. (курс дошкольн. и I кл. осн. шк.)	1.70
O. Svenne, Matem. pamatsk., latg. izl. IV. daļa (IV. kl. kurss)	2.—	H. КУЗНЕЦОВ, Новый сборник арифм. задач, II изд. курс дошк. кл. в мерах метрич. системы	1.60
R. Liepiņš, Nadzeivo daba	1.80	H. КУЗНЕЦОВ, Новый сборник арифм. зад. ч. I, курс I кл. II изд.	1.60
„Неживая природа“	1.60	H. КУЗНЕЦОВ, Новый сборник арифм. зад. ч. II. II изд.	1.90
S. Svenne, „Saulīte“ las. gr. p-sk. I. d. Ilustr. mākslinieks J. Dekšņa	1.80	H. КУЗНЕЦОВ, Новый сборник арифм. задач, ч. III, II изд.	2.50
S. Svenne, „Saulīte“ las. gr. p-sk. latg. izl. I. d. Ilustr. m. J. Dekšņa II. izdevums.	1.80	H. КУЗНЕЦОВ, Новый сборник арифм. зад. ч. IV. и V. по	1.70
S. Svenne, „Saulīte“ las. gr. p-sk. II. d. Ilustr. māksl. E. Brencens un J. Dekšņa	2.—	H. КУЗНЕЦОВ, Новый сборник упражнений в письменном изложении мыслей, вып. I (первые шаги в обл. школьн. сочи.)	1.30
S. Svenne, „Saulīte“ las. gr. p-sk. latg. izl. II. d. Ilustr. m. E. Brencens un J. Dekšņa	2.—		
S. Svenne, „Saulīte“ las. gr. p-sk. II. d. Ilustr. m. E. Brencens un J. Dekšņa	2.50		
S. Svenne, „Saulīte“ las. gr. p-sk. III. d. latv. un latg. izl. Ilustr. m. E. Brencens un J. Dekšņa	2.40		
S. Svenne, Glitrakstības metodika skolotājiem, audzinātājiem un paš-			

A. OZOLIŅA GRĀMATVEIKALS,

Blaumaņa ielā № 42/44, Marijas ielas stūrī. Tekošs rēķins Latv. bankā № 767.

Izpilda pasūtījumus nevien uz visām augšā minētām paša izdevniecības un komisijā pieņemtām grāmatām, bet arī uz visiem Latvijā un ārzemēs iznākusiem izdevumiem.

Skolām, sabiedrībām un privatpersonām izsūtu grāmatas, mācības līdzekļus un rakstāmlietas ar noteikumu, ka reizē ar pasūtījumu jāiesūta vai jāiemaksā pasta tekošā rēķinā № 343 apmēram puse no pasūtījuma vērtības. Par pārējo zumu varu uzlikt pēcmaksu. Mazākus pasūtījumus izsūta pa pastu uz pēcmaksu. Skolām rabats —10%, bet grāmattirgotājiem pieņemtais izdevniecības rabats.

Pasūtījumus izpildu akurati un visātrākā laikā.

Grāmatu izdevējs un tirgotājs

A. Ozoliņš.